

SEANCES DU JEUDI 14 JUILLET 1988
VERGADERINGEN VAN DONDERDAG 14 JULI 1988ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DE L'APRES-MIDI
NAMIDDAGVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 996.

COMPOSITION DE COMMISSIONS (Modification):

Page 996.

PROPOSITIONS DE LOI (Prise en considération):

Page 996.

M. Cerexhe. — Proposition de loi relative aux archives.

M. Flagothier et consorts. — Proposition de loi tendant à rouvrir les délais d'introduction des demandes d'octroi du statut de résistant armé.

M. Blanpain. — Proposition de loi modifiant la loi du 24 février 1978 relative au contrat de travail du sportif rémunéré.

Mme Aelvoet et consorts. — Proposition de loi modifiant la loi du 3 octobre 1983 portant création d'un « Fonds de survie pour le tiers monde » en vue d'assurer l'exécution des résolutions du Sénat et de la Chambre des représentants sur le manifeste-appel des prix Nobel contre l'extermination par la faim et sur la contribution que la Belgique doit apporter à cette action.

Ann. parl. Sénat — Session extraordinaire 1988
Parlem. Hand. Senaat — Buitengewone zitting 1988

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 996.

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES (Wijziging):

Bladzijde 996.

VOORSTELLEN VAN WET (Inoverwegingneming):

Bladzijde 996.

De heer Cerexhe. — Voorstel van archiefwet.

De heer Flagothier c.s. — Voorstel van wet strekkende om een nieuwe termijn te doen ingaan voor het aanvragen van het statuut van lid van de gewapende weerstand.

De heer Blanpain. — Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars.

Mevrouw Aelvoet c.s. — Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 3 oktober 1983 houdende oprichting van een « Overlevingsfonds derde wereld » ter uitvoering van de resoluties van de Senaat en van de Kamer van volksvertegenwoordigers over het manifest van de Nobelprijswinnaars tegen uitroeiing door hongersnood en over de bijdrage die België aan die actie moet leveren.

QUESTION ORALE DE M. CONTENT AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN ET MINISTRE DE L'ENSEIGNEMENT SUR « LA NECESSITE ET EVENTUELLEMENT LES MODIFICATIONS DES DATES EN CE QUI REGARDE LES VENTES EN SOLDE »:

Orateurs: M. Content, M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Classes moyennes et aux Victimes de la guerre, adjoint au ministre de la Justice et des Classes moyennes, p. 996.

INTERPELLATIONS (Discussion):

Interpellation de M. Dierickx au ministre des Affaires sociales sur « le récent accord médico-mutualiste ».

Interpellation de M. Peeters au ministre des Affaires sociales sur « le récent accord médico-mutualiste ».

Orateurs: MM. Dierickx, Peeters, Egelmeers, Mme Blomme, MM. Holsbeke, Delloy, Pataer, M. Busquin, ministre des Affaires sociales, p. 997.

Interpellation de M. Lannoye au secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale et au secrétaire d'Etat à la Santé publique et à la Politique des Handicapés sur « la politique menée par le gouvernement belge pour assurer la qualité des eaux du bassin mosan ».

Orateurs: MM. Lannoye, Diegenant, Mme Smet, secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale, adjoint au Premier ministre, p. 1016.

PROJET DE LOI (Votes réservés):

Projet de loi portant des mesures urgentes en matière d'enseignement, p. 1007.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 1010.

PROJETS DE LOI (Votes):

Projet de loi portant des mesures urgentes en matière d'enseignement, p. 1010.

Justification de vote: *Orateur:* M. Hasquin, p. 1011.

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens pour l'année budgétaire 1988, p. 1011.

Projet de loi contenant le budget de la Dette publique pour l'année budgétaire 1988, p. 1011.

Projet de loi modifiant et complétant la législation relative aux pensions et rentes des victimes civiles des guerres 1914-1918 et 1940-1945 et de leurs ayants droit, p. 1011.

Explication de vote: *Orateur:* M. Van Hooland, p. 1012.

Projet de loi portant approbation des actes internationaux suivants:

- 1) Accord entré les Etats-Unis d'Amérique et le royaume de Belgique, la république fédérale d'Allemagne, la République italienne, le royaume des Pays-Bas et le royaume-uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord concernant les inspections dans le cadre du traité entre les Etats-Unis d'Amérique et l'Union des républiques socialistes soviétiques sur l'élimination de leurs missiles à portée intermédiaire et à plus courte portée, et annexe, signés à Bruxelles le 11 décembre 1987;

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER CONTENT AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN EN MINISTER VAN ONDERWIJS OVER « DE NOODZAKELIJKHEID EN EVENTUEEL DE WIJZIGING VAN DATA IN VERBAND MET DE SOLDENVERKOOP »:

Sprekers: de heer Content, de heer Mainil, staatssecretaris voor Middenstand en voor de oorlogsslachtoffers, toegevoegd aan de minister van Justitie en Middenstand, blz. 996.

INTERPELLATIES (Bespreking):

Interpellatie van de heer Dierickx tot de minister van Sociale Zaken over « het recentelijk gesloten akkoord tussen geneesheren en ziekenfondsen ».

Interpellatie van de heer Peeters tot de minister van Sociale Zaken over « het recent tussen artsen en ziekenfondsen gesloten akkoord ».

Sprekers: de heren Dierickx, Peeters, Egelmeers, mevrouw Blomme, de heren Holsbeke, Delloy, Pataer, de heer Busquin, minister van Sociale Zaken, blz. 997.

Interpellatie van de heer Lannoye tot de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie en tot de staatssecretaris voor Volksgezondheid en Gehandicaptenbeleid over « het beleid van de Belgische regering ter bevordering van de kwaliteit van het water in het stroomgebied van de Maas ».

Sprekers: de heren Lannoye, Diegenant, mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de Eerste minister, blz. 1016.

ONTWERP VAN WET (Aangehouden stemmingen):

Ontwerp van wet houdende dringende maatregelen ter zake van onderwijs, blz. 1007.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 1010.

ONTWERPEN VAN WET (Stemmingen):

Ontwerp van wet houdende dringende maatregelen ter zake van onderwijs, blz. 1010.

Stemverklaring: *Spreker:* de heer Hasquin, blz. 1011.

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1011.

Ontwerp van wet houdende de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1988, blz. 1011.

Ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van de wetgeving op de pensioenen en renten van de burgerlijke slachtoffers van de oorlogen 1914-1918 en 1940-1945 en van hun rechthebbenden, blz. 1011.

Stemverklaring: *Spreker:* de heer Van Hooland, blz. 1012.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van volgende internationale akten:

- 1) Overeenkomst tussen de Verenigde Staten van Amerika en het koninkrijk België, de bondsrepubliek Duitsland, de republiek Italië, het koninkrijk der Nederlanden en het verenigd koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland inzake de inspecties die verband houden met het verdrag tussen de Verenigde Staten van Amerika en de Unie van socialistische sovjetrepublieken inzake de verwijdering van hun middellange- en kortere-afstands-raketten en bijlage, ondertekend te Brussel op 11 december 1987;

- 2) Accord entre le royaume de Belgique et l'Union des républiques socialistes soviétiques relatif aux inspections sur le territoire belge prévues par le traité entre l'Union des républiques socialistes soviétiques et les Etats-Unis d'Amérique sur l'élimination de leurs missiles à portée intermédiaire et à plus courte portée, conclu par échange de notes, datées de Bruxelles, le 19 février 1988, p. 1012.

Explication de vote: *Orateur*: Mme Aelvoet, p. 1013.

Projet de loi portant approbation de l'accord entre l'Union économique belgo-luxembourgeoise et le gouvernement de la république du Libéria relatif à la promotion et à la protection réciproques des investissements, signé à Monrovia le 5 juin 1985, p. 1013.

Vote sur la motion pure et simple déposée en conclusion de l'interpellation de M. Dierickx au ministre de la Défense nationale, développée le 7 juillet 1988, p. 1014.

Explication de vote: *Orateur*: M. Dierickx, p. 1014.

Vote sur la motion pure et simple déposée en conclusion de l'interpellation de M. Dierickx et de l'interpellation de M. Peeters au ministre des Affaires sociales, développée ce jour, p. 1015.

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT:

Page 1019.

PROPOSITIONS DE LOI (Dépôt):

Page 1019.

M. De Bondt. — Proposition de loi portant transfert de certains membres du personnel du Fonds des routes aux services des Exécutifs régionaux et au ministère de la Région bruxelloise.

M. Blanpain. — Proposition de loi protégeant, au niveau de la santé, la vie privée des travailleurs.

INTERPELLATION (Demande):

Page 1019.

M. Dillen au Premier ministre sur « la manière et les circonstances de la réaction du Premier ministre à une phrase d'une allocution prononcée le 11 juillet par le Vice-Premier ministre Schiltz, les raisons pour lesquelles il a forcé ce dernier à retirer ses paroles et quelle aurait été l'alternative si celui-ci n'y avait pas été disposé ».

- 2) Overeenkomst tussen het koninkrijk België en de Unie van socialistische sovjetrepublieken betreffende de inspecties op het Belgisch grondgebied, bedoeld in het Verdrag tussen de Unie van socialistische sovjetrepublieken en de Verenigde Staten van Amerika inzake de verwijdering van hun middellange- en kortere-afstandsraketen, gesloten door uitwisseling van nota's, gedagtekend Brussel, 19 februari 1988, blz. 1012.

Stemverklaring: *Spreker*: mevrouw Aelvoet, blz. 1013.

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van het akkoord tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Liberia inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend te Monrovia op 5 juni 1985, blz. 1013.

Stemming over de eenvoudige motie ingediend tot besluit van de op 7 juli 1988 gehouden interpellatie van de heer Dierickx tot de minister van Landsverdediging, blz. 1014.

Stemverklaring: *Spreker*: de heer Dierickx, blz. 1014.

Stemming over de eenvoudige motie ingediend tot besluit van de op heden gehouden interpellatie van de heer Dierickx en de interpellatie van de heer Peeters tot de minister van Sociale Zaken, blz. 1015.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER:

Bladzijde 1019.

VOORSTELLEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1019.

De heer De Bondt. — Voorstel van wet tot overdracht van bepaalde personeelsleden van het Wegenfonds naar de diensten van de Gewestexecutieven en naar het ministerie van het Brusselse Gewest.

De heer Blanpain. — Voorstel van wet ter bescherming van de privacy van de werknemers op het stuk van de gezondheid.

INTERPELLATIE (Verzoek):

Bladzijde 1019.

De heer Dillen tot de Eerste minister over « de wijze en de omstandigheden waarop de Eerste minister gereageerd heeft op een zinsnede uit Guldensparentoespraken van Vice-Eerste minister Schiltz en de redenen waarom hij de Vice-Eerste minister ertoe gedwongen heeft zijn woorden in te trekken en wat het alternatief zou geweest zijn indien de Vice-Eerste minister daartoe niet bereid zou zijn geweest ».

PRESIDENCE DE M. SEEUWS, VICE-PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SEEUWS, ONDERVOORZITTER

MM. Vannieuwenhuyze et Mouton, secrétaires, prennent place au bureau.

De heren Vannieuwenhuyze en Mouton, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 15 heures.

De vergadering wordt geopend te 15 uur.

CONGES — VERLOF

MM. Aerts, pour des raisons familiales; Vandersmissen et Dehousse, malades, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Aerts, wegens familiereiden; Vandersmissen en Dehousse, ziek.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

SAMENSTELLING VAN COMMISSIES

Wijziging

COMPOSITION DE COMMISSIONS

Modification

De Voorzitter. — Bij het bureau is een voorstel ingediend om in de commissie voor de Financiën de heer Noerens door de heer Sprockeels als plaatsvervangend lid te vervangen.

Le bureau est saisi d'une proposition tendant à remplacer M. Noerens par M. Sprockeels comme membre suppléant au sein de la commission des Finances.

Geen bezwaar?

Pas d'opposition?

Dan is aldus besloten.

Il en est ainsi décidé.

PROPOSITIONS DE LOI — VOORSTELLEN VAN WET

Prise en considération — Inoverwegingneming

M. le Président. — L'ordre du jour appelle la discussion sur la prise en considération de propositions de loi.

Aan de orde is thans de bespreking van de inoverwegingneming van voorstellen van wet.

Vous avez reçu la liste des différentes propositions de loi à prendre en considération, avec indication des commissions auxquelles le bureau envisage de les renvoyer.

U hebt de lijst van de verschillende in overweging te nemen voorstellen van wet ontvangen, met opgave van de commissies waarnaar het bureau voornemens is ze te verwijzen.

Je prie les membres qui auraient des observations à formuler, de me les faire connaître avant la fin de la séance.

Ik verzoek de leden die opmerkingen mochten hebben, mij die voor het einde van de vergadering te doen kennen.

Sauf suggestion divergente, je considérerai ces propositions comme prises en considération et renvoyées aux commissions indiquées par le bureau.

Tenzij er afwijkende suggesties zijn, zal ik beschouwen dat die voorstellen in overweging genomen zijn en verwezen naar de commissies die door het bureau zijn aangeduid.

MONDELINGE VRAAG VAN DE HEER CONTENT AAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN HET PLAN EN MINISTER VAN ONDERWIJS OVER «DE NOODZAKELIJKHEID EN EVENTUEEL DE WIJZIGING VAN DATA IN VERBAND MET DE SOLDENVERKOOP»

QUESTION ORALE DE M. CONTENT AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET DU PLAN ET MINISTRE DE L'ENSEIGNEMENT SUR «LA NECESSITE ET EVENTUELLEMENT LES MODIFICATIONS DES DATES EN CE QUI REGARDE LES VENTES EN SOLDE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de mondelinge vraag van de heer Content aan de Vice-Eerste minister van Economische

Zaken en het Plan en minister van Onderwijs over «de noodzakelijkheid en eventueel de wijziging van data in verband met de soldenverkoop».

Het woord is aan de heer Content.

De heer Content. — Mijnheer de Voorzitter, het koninklijk besluit van 5 mei 1986 betreffende de soldenverkoop vermeldt als data: in de winter van 5 januari tot 4 februari en in de zomer van 5 juli tot 4 augustus in het binnenland of van 1 tot 31 augustus in de toeristische steden. De misbruiken wat de data betreft, alsook de middelen om gedurende het hele jaar bedekt te «solderen», zijn een ieder bekend. Ook de verschillende data voor zomersolden geven aanleiding tot ontevredenheid vanwege de middenstand. Als principe dient te worden aangenomen dat een soldenverkoop alleen te verdedigen is wanneer de normale verkoopduur is afgesloten, dit wil zeggen voor de kust na 15 augustus. Dat was ook in 1986 het standpunt van de burgemeesters van de kust en van het westtoerisme. Een recente enquête onder de kledingdetailisten heeft uitgewezen dat 84 pct. niet akkoord gaat met de startdata van 5 januari, 5 juli en 1 augustus. Achtendertig percent verkiest een startdatum na 15 januari en 36,7 pct. nog later. Voor de zomerkoopjes opteren 70 pct. voor een latere datum en 25 pct. kiest voor 1 augustus en zelfs later. De algemene trend, in het belang van de handelaar en de verbruiker, kan worden samengevat in de volgende data: 15 januari voor de wintersolden en 15 augustus voor de zomer-solden.

Indien dit standpunt wordt aangenomen zouden de data van de soldenverkoop voor het hele land eenvormig kunnen worden vastgesteld, gepaard gaande met een strengere controle, niet alleen van de staatscontroleurs, maar ook van de gemeentelijke politie.

Mag ik het oordeel van de minister dienaangaande kennen?

M. le Président. — La parole est à M. Mainil, secrétaire d'Etat, qui répondra en lieu et place du Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et du Plan et ministre de l'Enseignement.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Classes moyennes et aux Victimes de la guerre, adjoint au ministre de la Justice et des Classes moyennes. — Monsieur le Président, je partage tout à fait l'opinion de M. le sénateur Content sur le principe suivant lequel une vente en solde ne peut être défendu qu'après l'expiration de la durée de vente normale.

Il est évident que le respect du concurrent et l'information claire du consommateur impliquent un départage entre ce que sont réellement des ventes en solde avec des prix véritablement réduits et d'autres types de ventes qui se réalisent dans le courant de l'année.

La législation actuelle, malheureusement, n'a pas permis de régler le problème des présoldes et laisse trop de place aux pratiques abusives notamment en matière de liquidation ne correspondant pas au prescrit légal.

Il est évident que dans ces conditions, l'avancement de la date des soldes a du être envisagée dans le passé comme un moyen de freiner ces manifestations abusives. Je considère pour ma part qu'il s'agit d'une solution provisoire.

Des modifications sont dès à présent prévues dans toute cette matière par le projet de loi sur les pratiques du commerce, sur l'information et la protection du consommateur qui a été votée voici près d'un an par cette assemblée et qui est actuellement en discussion devant la Chambre.

Désignation par secteur des périodes au cours desquelles les annonces de réduction dont interdites, nouvelle définition de soldes, voilà qui doit permettre d'aborder plus sereinement le problème de leurs dates.

Ainsi, la notion même de vente en solde se limitera à celle pratiquée en vue du renouvellement saisonnier de l'assortiment d'un vendeur par l'écoulement accéléré des produits et à des prix réduits, annoncé sous la dénomination de solde. On abandonnera ainsi la notion de liquidation de produits démodés,

dépareillés ou défraîchis, qui ne correspond plus à l'organisation économique de la distribution.

A ce sujet, le projet de loi prévoit également la possibilité pour l'administration de notifier aux intéressés ce qu'elle considère comme infraction, de sorte que si ce comportement est maintenu ultérieurement, le constat de la mauvaise foi pourra être dressé.

Sur le plan pratique, il semble donc inopportun, pour l'instant, de modifier les dispositions de l'arrêté royal du 5 mai 1986. Par contre, il faut préparer dès à présent, les textes des arrêtés royaux qui devront exécuter les dispositions de la loi en projet, de manière à en permettre, et c'est impératif, l'entrée en vigueur simultanée.

Il est clair que ces arrêtés devront évidemment prendre en considération le point de vue des commerçants puisque le conseil supérieur des classes moyennes devra donner son avis ainsi d'ailleurs que le conseil de la consommation.

INTERPELLATIE VAN DE HEER DIERICKX TOT DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN OVER «HET RECENTE TUSSEN GESLOTEN AKKOORD TUSSEN GENEESHEREN EN ZIEKENFONDSEN»

INTERPELLATIE VAN DE HEER PEETERS TOT DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN OVER «HET RECENT TUSSEN ARTSEN EN ZIEKENFONDSEN GESLOTEN AKKOORD»

INTERPELLATION DE M. DIERICKX AU MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR «LE RECENT ACCORD MEDICO-MUTUALISTE»

INTERPELLATION DE M. PEETERS AU MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR «LE RECENT ACCORD MEDICO-MUTUALISTE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Dierickx en de interpellatie van de heer Peeters tot de minister van Sociale Zaken over het recent gesloten akkoord tussen geneesheren en ziekenfondsen.

Het woord is aan de eerste interpellant.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Voorzitter, ik weet niet of ik de minister moet feliciteren of hem moet bekritiseren. Ik dacht hem te moeten feliciteren omdat hij het parlementair debat, waar wij zo naar uitkeken, heeft kunnen ontwijken. Mijnheer de minister, ik heb mijn verzoek tot interpellatie ingediend op 28 juni toen in de pers de discussie losbrak over het akkoord gesloten tussen de ziekenfondsen en de professionele artsorganisaties. Er waren goede redenen om een parlementair debat over dit akkoord te ontketen want er deed zich namelijk het nieuwe feit voor dat het akkoord gesloten door de vertegenwoordigers van de vijf landsbonden en de vertegenwoordigers van de geneesheren onthaald werd op kritiek, niet alleen in mijn partij maar ook bij andere partijen en organisaties. Dit had tot gevolg dat de regering voor het eerst sinds 25 jaar een aarzelende houding aannam ten opzichte van het bereikte akkoord tussen de geneesheren en de ziekenfondsen. In het verleden was het bijna traditie, wanneer een akkoord tot stand kwam tussen de ziekenfondsen, de federatie-Wynen en de federatie-De Brabant, dat de minister van Sociale Zaken dat akkoord zo vlug mogelijk goedkeurde, zelfs wanneer er in dat akkoord elementen voorkwamen die nadelig waren voor de staatskas en voor de gerechtigden.

Ik herinner me het akkoord dat een remgeld invoerde voor cholesterolanalyses dat het RIZIV en de patiënten 900 miljoen kostte. De aarzeling die zich deze keer voordeed maakte een parlementair debat mogelijk op het goede moment, nog voor de regering het akkoord goedkeurde. Maar wij kregen vorige donderdag niet de kans om te interpelleren en onze interpellaties werden naar vandaag verschoven, één dag te laat dus.

De heer Egelmeers. — Het was dus niet meer nodig!

De heer Dierickx. — Voor het eerst in 25 jaar zou het Parlement de kans gekregen hebben om een rol te spelen in deze soort besluitvorming. Wij komen één dag te laat en weten niet of we de minister en de regering hiervoor al dan niet moeten feliciteren. In elk geval hebben we een eerlijke poging ondernomen om de parlementaire democratie te herwaarderen. Zoals u weet hebben heel wat auteurs, vooral sociologen, geschreven dat de democratie geen greep meer heeft op belangrijke besluitvormingsprocessen in ons land. Dit is eens te meer gebleken. Onze poging om daar verandering in te brengen, is mislukt.

Nochtans was zo een debat de gelegenheid geweest om de vertegenwoordigers van bepaalde partijen te vragen hoe het mogelijk is dat partijleiders, zoals Karel Van Miert en Frank Swaelen, dit akkoord op de televisie verwerpen terwijl het toch werd goedgekeurd door de landsbonden van de socialistische en de christelijke mutualiteiten. In ons land blijkt het dus inderdaad mogelijk een akkoord te sluiten tussen dokter Wynen en de landsbonden van de socialistische en christelijke mutualiteiten, terwijl de voorzitters van politieke partijen die tot dezelfde strekking behoren hierop kritiek uitoefenen, alsof er geen banden bestaan tussen ziekenfondsen en partij.

In zo een debat hadden we ook een aantal problemen kunnen opentrekken. Dit is nu minder zinvol. Ik zal mij dus beperken tot een aantal algemene beschouwingen. Maar misschien zal de minister zo vriendelijk willen zijn om straks in zijn antwoord meer details bekend te maken over wat gisteren werd beslist tussen hem en het medico-mutualistisch comité.

Om het systeem te illustreren waarin wij functioneren zou ik professor-dokter Sam Halter willen citeren die gedurende vele jaren secretaris-generaal was van het ministerie van Volksgezondheid en ook waarnemend lid van het beheerscomité van geneeskundige verzorging van het RIZIV. In een uiteenzetting van 18 november 1976 voor de vervolgmaatschappij voor de gezondheidsinstellingen van Caritas Catholica zei hij onder andere het volgende: «Het grootste gevaar voor het ogenblik lijkt mij een soort conspiratie tussen beheerders, geneesheren, patiënten en misschien zelfs ziekenfondsen. Het is soms aan te voelen op de beheerraad van het RIZIV waar al deze belangengroepen aanwezig zijn die dan weer alle belang hebben in een verhoging van de uitgaven. Mutualiteiten hebben er belang bij omdat hun administratieve kosten berekend worden op het bedrag van hun uitgaven, en het dus tegen hun belangen ingaat inspanningen te doen om de kosten van de ziekenhuiszorg of in het algemeen van de ziekenzorg te doen dalen. Ook de andere groepen, de ziekenhuizen, de dokters, de apothekers, iedereen bijna, die daar in die raad van beheer zitting heeft, heeft er belang bij zijn aandeel in de uitgaven van het organisme zo hoog mogelijk op te drijven. De enige vraag die blijvend is, is of dit wel ten gunste van de patiënt zelf gebeurt. Het is geen overdrijven te beweren dat een deel van de uitgaven nutteloos of in ieder geval gemakkelijk te vermijden is. Al deze elementen die ik aanhaal, en ik zou deze lijst nog kunnen aanvullen met andere, zijn als zoveel stenen die men nodig heeft om een ziekenbeleid op te bouwen.» Aldus secretaris-generaal Halter.

Mijnheer de minister, dit is een belangrijk citaat van iemand die de sector van binnen en van buiten kende. Ik heb u ook een aantal vragen bezorgd. Mijn eerste vraag luidt: Hoe beoordeelt u, hoe beoordeelt de regering, de bepalingen van dit onlangs gesloten akkoord en welke wijzigingen zijn daarin gisteren aangebracht?

Ik wilde u ook een vraag stellen in verband met het remgeld. De remgelden behoren immers tot de categorie van de alheelmiddelen. Als er moeilijkheden zijn van financiële aard, grijpt men vaak naar de oplossing van de *ticket modérateur forfaitaire*, het forfaitaire remgeld. Dit stelsel leidt echter tot een zeer ongewone situatie.

In zondagvoormiddagredevoeringen wordt vaak gezegd dat de ziekteverzekering er is ten bate van de zieke, ten bate van de gerechtigde. Ik zou de vraag willen omkeren en nagaan wat de rol is van de gerechtigde in de ziekteverzekering. Wij stellen vast dat de zieke, de gerechtigde, in ons systeem niet alleen het

studieobject en het verzorgingsobject is van de geneeskunde en van de ziekenhuizen, maar dat hij in feite drie functies vervult naast deze van object van de ziekenzorg. Hij dekt in stijgende mate het deficit met remgelden, dit wil zeggen met bedragen waarvan de omvang toeneemt in verhouding tot de duur en de ernst van de ziekte-toestand. Hoe zieker een persoon is en hoe langer hij ziek is, hoe meer hij bijdraagt tot de dekking van de kosten van het RIZIV. Hij vervult dus een belangrijke taak als gehospitaliseerde, als iemand die prestaties ondergaat zowel van omni-practici als van specialisten, en als gebruiker van geneesmiddelen. Hij betaalt telkens en in stijgende mate forfaitaire remgelden, die nooit in verhouding staan tot zijn inkomen, maar enkel tot zijn ziektegraad en tot de duur van zijn ziekte.

Het remgeld staat evenmin in verhouding tot het aantal personen ten laste. Iedereen betaalt hetzelfde. De zieke heeft in het systeem niet alleen tot taak de tekorten te dekken, hij heeft ook de opdracht overproductie en overconsumptie af te remmen. Hij functioneert als een rem en daarom noemt men het bedrag dat hij per prestatie moet betalen het remgeld. Men gaat hier uit van de door dokter Wynen en zijn medestanders geliefde idee dat de bevende en onwetende patiënt de besluitvaardigheid heeft om tegen de dokter, bijvoorbeeld, te zeggen: «Dokter, u moet niet terugkomen.» «Dokter, stuur mij niet naar die specialist, want die is niet geconventioneerd.» «Dokter, stuur mij niet naar het laboratorium, want dat kost te veel aan het RIZIV.»

Er wordt uitgegaan van de fictie dat de onwetende, bevende patiënt, die heeft voor zichzelf of voor zijn kinderen, zal optreden als afremmer. Ook nu weer werd door de geneesheren, onder leiding van dokter Wynen, voorgesteld, de remgelden op te voeren. U hebt er een paar tientallen franken afgedaan, maar het systeem zelf, dat aan de patiënt deze rol toekent, blijft onaangestast. De patiënt moet in het systeem niet alleen bijdragen tot de dekking van de tekorten, en de consumptie en de productie afremmen, hij moet ook de taak van politieagent vervullen. Hij is de politieagent van het systeem, wat ongelooflijk is. Het zijn niet de ziekenfondsen en de overheid die waken voor de naleving van de conventietarieven; het is de patiënt zelf.

Dit staat ook uitdrukkelijk in het akkoord. Ik citeer nu het steeds weerkerende hoofdstukje in de akkoorden geneesheren-ziekenfondsen, met de titel Strafbepalingen: «Ingeval de bij dit akkoord vastgestelde honoraria of reisvergoedingen worden overschreden, mag de rechthebbende van de geneesheer een vaste vergoeding vorderen die gelijk is aan driemaal het bedrag van de overschrijding, met een minimum van 500 frank.» Dit betekent dat wij van dezelfde bevende en vaak onwetende patiënt, verlangen dat hij, en hij alleen, waakt voor de naleving van de zogenaamde RIZIV-tarieven.

Mijnheer de minister, over deze thema's hadden wij graag met u gediscussieerd vóór het akkoord werd ondertekend. Nu komen we een beetje te laat, maar we laten onze mening toch horen. Over het probleem van het remgeld moet dus nog grondig worden nagedacht, evenals over de politieke functie die niet wordt opgelegd aan de ziekenfondsen, maar wel aan de patiënten.

Ik heb in dat verband een wetsvoorstel ingediend. Het is een herneming van het wetsvoorstel dat de heer Verhenne jaren geleden indiende. Ik besef wel dat het niet veel kans maakt in de huidige constellatie.

U hebt ook een akkoord bereikt — en lichtjes gewijzigd — in verband met de forfaitaire betaling van de klinische biologie, meer bepaald van de laboratoria in de erkende ziekenhuizen.

Mijnheer de minister, als ik het goed heb begrepen wil u de laboratoria van de ziekenhuizen forfaitair betalen op basis van het omzetcijfer van de vorige jaren. Betekent dit niet dat een beloning wordt gegeven aan die laboratoria die in het verleden aan overproductie hebben gedaan, vaak met goed geweten en gesteund door de beheerders? We weten hoe het eraan toe gaat en dat overproductie een van de manieren is om de kosten van de ziekenhuizen te dekken.

Als de laboratoria een forfaitair bedrag ontvangen, betekent dit dat ook de biologen en de andere geneesheren die in die

laboratoria werken, forfaitair zullen worden betaald, of worden ze verder per prestatie vergoed?

Ik heb nog enkele andere vragen, mijnheer de minister. Wanneer zal de regering het volledige rapport van het bureau-Anderssen dat aan de Belgische Staat 51 miljoen heeft gekost vrijgeven? Waarom werd door dit bureau niet onderzocht welke besparingen kunnen voortvloeien uit een rechtstreekse betaling door het RIZIV van de rekeningen voor ziekenhuisopname en geneeskundige verzorging?

Waarom mocht het studiebureau dit zeer prangende probleem niet bestuderen en moest het zich beperken tot de rationalisaties in het actuele betalingssysteem?

Kan de minister ons de bedragen voor administratieve kosten opgeven die de Staat jaarlijks uitkeert aan de vijf landsbonden en dit voor de jaren 1978 tot en met 1987? Kan de minister ons een idee geven van de totale begroting van de vijf landsbonden, federaties, ziekenkassen en primaire kassen en van het volume van hun bedrijvigheid in de sector van de verplichte en de vrije verzekering afzonderlijk en dit voor de drie jongste jaren?

Ik verwijs in dit verband naar een parlementaire vraag die de heer Van Grembergen een tijd geleden stelde aan de toenmalige minister van Sociale Zaken, de heer Dehaene, waarin hij vermeldt dat sommige ziekenkassen in hun statuten bepalen dat men om als verplicht verzekerde te kunnen aansluiten, akkoord moet gaan met de betaling van een bijdrage voor bijkomende «vrijwillige» verzekeringen. Deze loopt in sommige gevallen hoog op en heeft betrekking op dagvergoedingen, vervoerkosten, begrafeniskosten en alle mogelijke andere vrije verzekeringen. (Instemmend gebaar van de minister.)

Ik zou graag van de minister meer preciseringen krijgen want er zijn zelfs ziekenfondsen die statutair verlangen dat iemand eerst lid wordt van een VZW vooraleer hij kan aansluiten bij het ziekenfonds zelf.

Heeft de minister enig idee van het personeelsbestand, de structuren en substructuren van de landsbonden? Heeft de minister kennis van hun complete organigrammen met alle VZW's, vakantiehuisen en zelfs reisbureaus.

Vindt de minister het normaal dat de ziekenfondsen zich onder meer begeven op het terrein van de privé-verzekeringsector zonder onderworpen te zijn aan de regels die daarvoor gelden?

Mijnheer de Voorzitter, tot daar mijn inleiding tot, wat ik hoop, een ernstig parlementair debat over een systeem zo kenmerkend voor ons land. Ik stel de minister voor het recent verschenen boek te lezen van de Leuvense professor Luc Huyse, *De Verzuiling Voorbij*, dat ook voor alle regeringsleden interessant lektuur kan zijn. Deze professor spreekt niet meer over de zuilen in onze maatschappij, maar noemt ze politieke concerns. Volgens hem zijn er drie Europese landen op de door hem geschetste wijze verzuild, met name Nederland, Oostenrijk en België. Over dit soort verzuiling, die een handicap is voor het democratische functioneren van de maatschappij, handelen in Oostenrijk haast iedere dag de hoofdartikels van de kranten. In België lezen wij daarover alleen in studies van universiteitsprofessoren.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil positief eindigen. De ziekenfondsen leveren op humaan gebied zeer goed werk. Zij zijn meesters in het bevorderen van de humane relaties. Zijn doen veel voor de intermenselijke solidariteit en zelfs voor de solidariteit tussen Vlamingen, Walen en Brusselaars.

De heer Egelmeeers. — Dat is demagogisch.

De heer Luyten. — Lees *De Standaard* van vandaag. De heer Van Durme is nu ook voor de tweeledige federalisering en zelfs voor het einde van België.

De heer Dierickx. — Wij moeten de waarheid zeggen. Men maakt in de ziekenfondsen geen onderscheid tussen Vlaamse en Waalse kankerlijders. U zou dat verschil wel willen maken, mijnheer Luyten. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de tweede interpellant.

De heer Peeters. — Mijnheer de Voorzitter, het recente tussen artsen en ziekenfondsen gesloten akkoord bestond uit twee delen. Ik moet wel gedeeltelijk in de verleden tijd spreken. Als ik de pers goed heb begrepen, heeft het gecorrigeerde akkoord hetzelfde stramien.

Er is enerzijds, een verhoging van honoraria om aan de eisen van de artsensyndicaten te voldoen en anderzijds, zijn er besparingen in de klinische biologie om aan de eis van het RIZIV tegemoet te komen.

Dit akkoord werd op 20 juni jongstleden bekrachtigd na advies van de medisch-technische commissie, maar het moet nog door u worden ondertekend, mijnheer de minister. In de pers konden wij niet vernemen of u het gecorrigeerde akkoord tijdens de vergadering van gisteren hebt ondertekend. Trouwens, over de correcties hebben wij nog geen concrete gegevens. Ik hoef de vragen van de heer Dierickx niet te herhalen, maar zij zijn ook de onze.

Voor het overige ben ik het echter niet eens met zijn uiteenzetting. Het corrigeren van een akkoord, zonder de essentie ervan te wijzigen, is geen reden om niet indringend te interpelleren over de totstandkoming van dit type van akkoord.

Voor ik nader inga op de concrete inhoud en de correcties van het akkoord, heb ik bedenkingen bij de wijze waarop de akkoorden de jongste jaren in de medico-mutualistische commissie tot stand kwamen.

Ik stel de vraag of dit orgaan, dat een tijd goed heeft gefunctioneerd, nog wel het geschikte forum is om akkoorden tussen artsen en ziekenfondsen te sluiten.

Voorts is er ook de vraag naar de representativiteit van zowel de vertegenwoordigde artsensyndicaten als de ziekenfondsen. Dokter Wynen blijft dit onderzoek naar de representativiteit halsstarrig weigeren hoewel iedere arts in Vlaanderen ervan overtuigd is dat hij slechts een kleine minderheid vertegenwoordigt. De huisarts beseft al lang dat het artsensyndicaat van dokter Wynen nagenoeg uitsluitend specialisten vertegenwoordigt, hoofdzakelijk uit de intramurale sector.

Ook inzake solidariteit is er een belangrijke communautaire breuklijn. Er is immers nood aan solidariteit met alle zieken maar er is een groot verschil tussen solidariteit, als uiting van wederzijdse nood, en solidariteit, waarbij kanker de ziekteverzekering in Wallonië 7,5 keer meer kost dan in Vlaanderen. Dat noem ik geen solidariteit, maar ronduit diefstal.

Nog meer bedenkingen, hebben wij bij de wijze waarop dokter Wynen de ziekenfondsen geregeld frontaal aanvalt en bij de even frontale tegenaanvallen van de ziekenfondsen. Door het rapport van de *audit-Anderssen*, dat om niet moeilijk te raden redenen angstvallig uit de openbaarheid wordt gehouden, is inderdaad duidelijk geworden dat de ziekenfondsen nog op weinig geloofwaardige wijze de vertegenwoordiging en de belangenverdediging van de bij hen aangesloten patiënten kunnen *claimen*. Deze twee vertegenwoordigers, enerzijds van de artsen en anderzijds van de patiënten, geven de buitenwereld voortdurend de indruk elkaar naar het leven te staan. Wanneer het er echter op aankomt laten ze toch steeds hun gemeenschappelijke belangen primeren. Dat is ook bij het tot stand komen van dit akkoord gebleken. Deze voortdurende wederzijdse chantage lijkt intussen zelfs tot een systeem te zijn uitgegroeid: de dreigende vingers van twee handen, maar dan van twee handen op één buik.

Ik ga even nader in op de concrete inhoud van het gesloten akkoord, zodat het antwoord duidelijk kan maken op welke punten er eigenlijk concrete, grondige of niet grondige, wijzigingen zijn aangebracht. Wij zien dat de erelonen van de bijgeschoolde huisartsen in de jaren 1988, 1989 en 1990 geleidelijk zullen worden verhoogd met respectievelijk 4,9 pct., 4,4 pct. en 4,2 pct. Tegelijk wordt echter het remgeld ten laste van de patiënt progressief verhoogd, zodat op 1 juli 1990 het remgeld voor huisartsen en specialisten op hetzelfde niveau zal liggen. In hoeverre is enige correctie aangebracht, behalve dan die 10 of 20 frank verschil, die in de media wordt vermeld?

Ik wijs er tevens op dat volgens het akkoord en, naar ik nog niet officieel heb vernomen, ook volgens het gecorrigeerde akkoord, de niet-bijgeschoolde huisartsen deze verhoging van de erelonen niet kunnen genieten. Onze universiteiten slagen er dus nog steeds niet in na 7 jaar studie geschoolde huisartsen af te leveren, want de afgestudeerden moeten onmiddellijk twee jaar bijscholing volgen. Zij moeten dan, ondergewaardeerd en onderschat door de zieken, hun praktijk opbouwen.

Wij vernemen ook graag in hoeverre de correcties aan het akkoord een derde probleem verhelpen. Het remgeld voor huisbezoeken wordt zo genivelleerd, dat een raadpleging uiteindelijk slechts 37 frank minder kost dan een huisbezoek. Dit is een duidelijke ingreep op het belangrijkste instrument van de huisarts, namelijk zijn huisbezoeken.

De verhoging van de erelonen van de huisartsen zal bovendien grotendeels worden betaald door de eigen bijdrage van de patiënt. Door de correctie van het akkoord wordt die bijdrage weliswaar met 20 frank verminderd. De verhoging van de erelonen van de specialisten daarentegen wordt bijna integraal afgewenteld op het RIZIV. Voor zover ons bekend werd hieraan in het nieuwe akkoord niet geschaafd. Dit is toch een ontoelaatbare discriminatie.

Vervolgens is er de klinische biologie. Volgens het akkoord wordt er in de sector van de klinische biologie via een lineaire aftopping van 30 pct. 10 miljard bespaard, op papier althans. De correcties aan het akkoord wijzigen hieraan niets fundamenteels. Alleen komt er een kleine wijziging in de regeling van de forfaitaire betaling voor de intramurale sector en, volgens de cijfers van de heer Dierickx, ook voor de extramurale sector.

Ingevolge een hele serie compenserende maatregelen, die in het akkoord blijven staan, zullen de besparingen heel wat minder bedragen dan aanvankelijk vooropgesteld. In het oorspronkelijke akkoord werden die besparingen geraamd op 4 miljard, maar ik weet niet hoeveel die zullen bedragen na de bijschaving van het akkoord. Het oorspronkelijke akkoord bevatte zoveel vluchtwegen dat men met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid kon beweren dat de beoogde 4 miljard besparingen nooit zouden worden behaald. Op basis van de enkele correcties die wij kennen, kunnen wij hetzelfde beweren van het nieuwe akkoord.

Het wordt de zoveelste kring in de paradoxale spiraal van kosten waarin de klinische biologie is terechtgekomen. Hoe drastischer men de honoraria per prestatie drukt, des te exponentieler de groeicurve stijgt, waardoor de kostprijs van de klinische biologie uit de pan vliegt. Er zijn voldoende cijfers om dit te bewijzen. Compenserende maatregelen, zoals de toelagen die worden toegekend aan bepaalde ziekenhuizen die vroeger grotendeels gefinancierd werden met de overschotten van de klinische biologie, bevatten trouwens de kiem voor een nieuwe kostenexplosie. Niettegenstaande, of veeler ingevolge de geregelde aftopping van de honoraria per prestatie, spendeerde de Belgische bevolking aan gezondheidszorg inzake klinische biologie *in globo* niet meer, maar ook niet minder dan onze buurlanden. Het aantal prestaties in de klinische biologie daarentegen steeg in België zo zeer, dat het thans 2,5 keer het Europese gemiddelde bedraagt. Dit heeft natuurlijk voor de hand liggende gevolgen voor de kwaliteit.

Mijnheer de Voorzitter, deze interpellatie is mijns inziens zinvol en zal nog meer zin krijgen, omdat het probleem van de stijgende kostprijs van de klinische biologie in de eerste plaats een structureel probleem is, waaraan het akkoord tussen de artsen en de ziekenfondsen, zelfs na de aangebrachte correcties, niets wijzigt. Er zijn een aantal duidelijk omschreven en te omschrijven oorzaken voor dit structurele probleem. Wanneer wij ons willen bezinnen over de beheersing van de kosten van de klinische biologie, moeten wij de oorzaken van deze kostenstijging grondig bestuderen. Pas dan kunnen wij een oorzakelijke behandeling voor deze structurele ziekte vinden.

Om te beginnen is er natuurlijk de niet te stuiten technologische explosie van medische kennis, die wel een zege is, maar tevens het verwachtingspatroon en het consumptiegedrag van de patiënt én het handelings- en voorschrijfgedrag van de arts grondig heeft gewijzigd. Verder werd in de ziekteverzekering

voor dure onderzoeken en ingrepen het, toe te juichen, systeem van de derde betaler ingevoerd. In de klinische biologie werd dit systeem in feite uitgebreid tot alle onderzoeken.

De wijze waarop dit systeem van de derde betaler wordt aangewend vormt de structurele basis van de ongecontroleerde vrije markt in de gezondheidsvoorzieningen. Dat systeem is er de oorzaak van dat laboconcerns, waarnaar de heer Dierickx heeft verwezen, op een zeer lucratieve wijze — kijk maar naar de top 10 in *Trends* — via allerhande commerciële stimuli aan behoeftecreatie en behoefteinflatie kunnen doen. De financiële consequenties worden op een grotendeels oncontroleerbare wijze op de met sociale bijdragen en overheidsgelden gefinancierde RIZIV-begroting verhaald. Aangezien de commerciële laboratoria het productie- en het prestatievolume ten volle beheersen kunnen ze in de meeste gevallen zelfs afzien van het remgeld. Een aantal van de commerciële stimuli zijn voldoende gekend. Het akkoord pakt in geen enkel geval de grond van de zaak aan.

Op welke wijze zal men een antwoord vinden op de recrutering van artsen via agressieve technieken en bezoeken met commerciële voorstellen, om het voorschriftenvolume op te drijven?

Op welke wijze zal men iets doen aan het probleem van de dichotomie, niet alleen tussen de grote laboratoria en de voorschrijvende artsen, maar ook tussen de in het akkoord gestructureerde interne dichotomie in de intramurale sector.

Er is het probleem van de voorgedrukte formulieren waarvan *lay-out* en omschrijving aanzetten tot het aanzienlijk opdrijven van de voorschriften en waarop een aantal labo's zelf bijkomende onderzoeken aanstippen of kunnen aanstippen. Het remgeld wordt systematisch niet geïnd, om commerciële redenen ook niet door de kleine laboratoria.

Een aantal laboratoria zijn zelfs geïntegreerd in een concern of zelfs in een geheel van andere maatschappijen waarvan het doel volkomen vreemd is aan de doelstellingen van de sociale zekerheid en van de ziekteverzekering. Dat is een zeer belangrijk structureel element waarop in dit akkoord op geen enkele wijze wordt ingegaan.

Het zal blijken dat de besparingen niet realiseerbaar zijn aangezien die structurele kwaal niet grondig wordt aangepakt.

Een tweede structurele oorzaak waarmede in het akkoord geen rekening wordt gehouden is het voorschrijfgedrag. Er is een totaal gebrek aan informatie over de selectiviteit en de relativiteit van klinische biologische onderzoeken en van de financiële implicaties ervan, zowel voor de arts-voorschrijver als voor de patiënt-verbruiker. Tijdens de artsopleiding wordt immers met geen woord gerept over de kostprijs van de ziekteverzekering voor de gemeenschap.

Een derde structureel element is de overappreciatie van de medische technologie in de publieke opinie, die door financiële regelingen zoals deze nog sterker dan vroeger wordt geaccentueerd.

Er is ook het niet te ontkennen grote aantal zorgenverstrekkers, zonder een ernstige arbeidsherverdeling. Hun beroep op de klinische biologie neemt nog steeds toe. Ingevolge gebrek aan klinische ervaring van jonge huisartsen, die soms slechts tien patiënten per week hebben, uit concurrentiële overwegingen omdat anderen het ook doen, en vaak uit onzekerheid, doen een groot aantal, vooral jonge artsen, een overdreven beroep op de steun van het labo.

Een belangrijk recent onderzoek van Cornell University toonde aan dat een toename van ongerichte, ondoelmatige en niet selectieve analyses de kans op afwijkende en zelfs foutieve uitslagen verhoogt. Dit akkoord versterkt het opdrijven van de omzet door de forfaitaire regeling in de intramurale sector en het institutionaliseren van de regeling in de extramurale sector, waardoor de misbruiken worden beloond.

In ons systeem van gezondheidsvoorzieningen bestaat nog steeds niet de minste echelonnering, waardoor men in de gezondheidszorg, en ook in de klinische biologie, veel zou kunnen besparen. Het debat hierover wordt ontweken door dit akkoord waarin de kwaliteit en de uitoefening van de genes-

kunde weinig ter sprake komen. Door gebrek aan echelonnering kan dezelfde patiënt, zelfs binnen een kort tijdsbestek, zich wenden tot verschillende artsen, zelfs van dezelfde discipline, die op hun beurt, los van elkaar, dezelfde overlappende onderzoeken vele keren kunnen laten uitvoeren.

In ons systeem bestaat er nog steeds geen centraal medisch dossier waarin belangrijke gegevens zoals klinisch biologische gegevens en patiëntgegevens worden gecentraliseerd. Dat heeft nodeloze geldverspillende onderzoeken tot gevolg en het verlies van belangrijke informatie over dezelfde patiënt door de fragmentaire gegevens in de dossiers, vaak op verschillende echelons.

Deze structurele oorzaken van het probleem vergen structurele maatregelen. Die structurele maatregelen kunnen niet worden getroffen door het beleid en zeker niet door de artsenvertegenwoordigers, over wie ik in het begin van mijn betoog bedenkingen heb geformuleerd. In het akkoord tussen de artsen en de ziekteverzekering, bijna twee handen op een buik, wordt er ook niets aan gedaan.

Wij stellen vast dat via een akkoord artsen-ziekenfondsen in de sector van de klinische biologie een beroep wordt gedaan op een zoveelste kunstgreep in de honorering die ingevolge de gekende paradoxale spiraal ertoe zal leiden dat de beoogde besparingen in de klinische biologie niet worden bereikt, meer zelfs, een verhoging van andermaal 10 pct. van de kostprijs van de klinische biologie op jaarbasis tot gevolg zal hebben. De geschiedenis van de jongste 4 à 5 jaar volstaat om dat mathematisch te bewijzen.

Ook de lineaire aftopping van 30 pct. zal onwederroepelijk de sluiting tot gevolg hebben van kleine, ernstige, dicht bij de huisarts en bij de voorschrijvende specialist gelegen laboratoria. De klinische biologie wordt overgeleverd aan het machtsmonopolie van commerciële en klinische fabrieken met alle gevolgen vandien.

Het akkoord artsen-ziekenfondsen gaat regelrecht in tegen het regeerakkoord. Het regeerakkoord stelt dat de eerstelijngeneeskunde en de echelonnering prioritair zijn, maar ondertussen wordt tussen artsen en ziekenfondsen een akkoord gesloten dat de huisarts op 10 frank na even duur maakt als de specialist, dat de raadpleging van de huisarts even duur maakt als zijn huisbezoek en dat de jonge huisarts in begeleide beroepsopleiding nog eens bijkomend discrimineert. Met andere woorden het gaat om een ronduit pervers akkoord.

In het regeerakkoord wordt eveneens duidelijk gesteld dat «teneinde de uitgaven voor medisch-technische prestaties te beheersen, de globale betalingstechniek zo spoedig mogelijk zal worden uitgebreid tot de prestaties van klinische biologie». Het is echt niet moeilijk om aan te tonen dat het akkoord artsen-ziekenfondsen een verdere institutionalisering inhoudt van een systeem dat regelrecht leidt tot wat ik de paradoxale spiraal van de kostprijs van de klinische biologie noem en dus niet tot de in het regeerakkoord beoogde «beheersing van de uitgaven van medisch-technische prestaties».

Het gaat andermaal om de gemiste kansen om het probleem van de honorering van artsenprestaties en dat van de klinische biologie structureel aan te pakken met positieve gevolgen voor de volksgezondheid. Nochtans bestaan er heel wat mogelijkheden die wel in de lijn liggen van het regeerakkoord. Wij willen ons niet vastpinnen op bepaalde maatregelen. Het zal trouwens nodig zijn om verscheidene maatregelen op een gecoördineerde wijze tegelijkertijd te nemen met het oog op een efficiënt resultaat dat de kwaliteit van de voor een modern en evolutief gezondheidsbeleid onmisbare medische technologie, niet schaadt. Meer nog, wij hebben maatregelen nodig die ingevolge een doelmatige selectiviteit de kwaliteit van de technologische inbreng in de geneeskunde ten goede komen.

In de hospitaalsector pleiten wij voor een forfait van de klinische biologie via een forfaitaire vermeerdering van de ligdagprijs. Een gecorrigeerd akkoord zou dit vanaf 1 januari tegemoetkomen. Een forfait is echter een doos waarvan wij de inhoud niet kennen. En daarmee staat of valt onze evaluatie van het gecorrigeerd akkoord. Dit forfait moet echter niet worden berekend op basis van een aantal misgroeide situaties

op budgettair niveau, maar wel op basis van een aantal correcte, objectieve en objectieerbare parameters zoals het aantal typebedden, de bezettingsgraad, de personeelsbezetting, de opleidingsmogelijkheden. Het is nogal evident dat er een verschil moet zijn tussen een universitair ziekenhuis met opleidingsverantwoordelijkheid en een eerstelijnsziekenhuis. Andere parameters zijn de aanwezigheid in het hospitaal van zware functies of diensten, het aantal raadplegingen, opnamen en spoedopnamen, het aantal doorverwezen patiënten en zo verder. Dit forfait moet bovendien naargelang van de evolutie en de noodwendigheden geregeld kunnen worden aangepast, zowel naar onder als naar boven. Wij pleiten met andere woorden voor een flexibel forfait, ten einde een institutionalisering van verkeerd gegroeide situaties, zoals dit in het gecorrigeerd akkoord van gisteravond het geval is, te vermijden.

Uw regeling voor de ambulante sector is niet erg duidelijk, mijnheer de minister. Ik sluit aan bij de vragen die collega Dierickx in dit verband heeft gesteld. Door uw voorstel kunnen een aantal problemen worden opgelost, maar het doet ook een aantal bijkomende vragen rijzen.

Wat de ambulante sector betreft, hebben wij altijd gepleit voor het behoud van de betaling per analyse op voorwaarde dat de nomenclatuur jaarlijks selectief wordt herzien. Het is ons inziens niet mogelijk om objectieve en objectieerbare criteria vast te stellen voor de extramurale klinische biologie. Wij moeten hier op ernstige basis een normering nastreven en een geregelde herziening van de terugbetaalbare kosten. Met het oog op de snelle evolutie die kenmerkend is voor deze sector, zijn heel wat herschikkingen in de nomenclatuur mogelijk en zelfs voor de hand liggend, zowel wat betreft het aantal en de aard van de terugbetaalde onderzoekstechnieken als wat betreft de kostprijs en de honoraria. Als wij de fluctuaties in de benadering van de afwijkingen in het vetstofmetabolisme wetenschappelijk analyseren — u is fysicus, mijnheer de minister, u zal mijn redenering gemakkelijk kunnen volgen — stellen wij vast dat de parameters voor het vaststellen van een dyslipemie in de loop van de jongste tien jaar snel zijn geëvolueerd terwijl nog steeds dezelfde honoraria en dezelfde terugbetalingswijze bestaan voor dezelfde achterhaalde onderzoeken. U moet toch toegeven dat heel wat kan worden bespaard met een efficiënter en selectiever toepassing van de honoraria en een geregelde herziening.

In tegenstelling tot de heer Dierickx, pleiten wij voor een verplichte inning van remgeld dat echter voor de WIGW's minimaal moet worden gehouden of moeten worden afgeschaft. Uit ervaring weet ik dat het niet bij deze categorie is dat de meeste misbruiken voorkomen. Uit studies is trouwens gebleken dat er bij deze kansarme groep veeleer een probleem is van non-consumptie. Het opleggen van een remgeld heeft vooral tot doel overconsumptie tegen te gaan. Ik begrijp de redenering van de heer Dierickx in dit verband niet.

Het remgeld moet differentieel zijn in die zin dat het minimaal blijft voor frequente noodzakelijke controleonderzoeken. Ik denk in dit verband aan de geregelde controle van de glycemie bij diabetes-patiënten, aan de geregelde stollingstesten, PTT-testen, trombo-testen bij patiënten die met anti-stollingsmiddelen moeten worden behandeld. Anderzijds pleiten wij voor een hoger remgeld voor eenmalige, zeer selectieve screeningstesten ongeacht de kostprijs daarvan. Deze sociale herschikking van de responsabiliteit moet dringend worden ingevoerd. Het besparingseffect daarvan zal heel wat aanzienlijker zijn dan wat kan worden bereikt met een akkoord tussen artsen en ziekenfondsen over een forfaitaire regeling op basis van cijfers van vorige jaren, waarvan ik graag vernam of u dat reeds heeft ondertekend.

Een ander probleem dat in de loop der jaren steeds groter is geworden, is dit van de zuiver commerciële laboratoria. Het is nodig deze commerciële laboratoria aan banden te leggen door strikte en duidelijk omschreven erkenningsnormen. Een onafhankelijk controleorgaan in het kader van de hervorming van de externe controle op de ziekenfondsen en de gezondheidsver-

strekkers, zoals overeengekomen in het regeerakkoord, zou hierop nauwlettend kunnen en moeten toezien en beslissen. Een aantal commerciële stimuli dienen bij deze controle te worden gesanctioneerd. In verband met deze erkenningsnormen wijs ik erop dat de uitvoeringsbesluiten van het koninklijk besluit 143 van 30 december 1982 dat hier sanerend had kunnen optreden, nog altijd op zich laten wachten.

Tenslotte denk ik, dat met het oog op het stijgende structurele tekort van het RIZIV, op de begroting, wij toe zijn aan een globale hervorming van het gezondheidsbeleid waarin zowel honorering, wijze van honorering als het honoreren van de klinische biologie van enorm belang zijn. Artsen en patiënten dienen geïnformeerd en geresponsabiliseerd te worden tot een selectief voorschrijven en gebruik van klinische biologie zowel tijdens de opleiding en de bijscholing van de artsen als via een continue gezondheidsvoorlichting en onderricht.

Indien men de proef neemt en voor de patiënt uitrekent wat ieder voorschrift de gemeenschap kost, dan schrijft die patiënt van het bedrag. Weet u dat één CT-scan de gemeenschap evenveel kost als een wekelijks bezoek van een huisarts aan een patiënt. Alvorens men een patiënt wekelijks bezoekt, moet hij al zeer ernstig ziek zijn. Als men vaststelt, via de derde betalerregeling, op welke onstellende wijze misbruik wordt gemaakt van een belangrijk onderzoek als een CT-scan, dan heeft men heel wat vragen bij correcties van artsen- en ziekenfondssakkoorden die eigenlijk slechts zijdelings dit probleem tegemoetkomen.

Ook de echelonnering van het medisch model, eventueel via het invoeren van een inschrijving en een gestructureerde verwijzing, is een dringende noodzaak, evenals de centralisering van de registratie in een centraal medisch dossier.

Tenslotte kunnen heel wat kleine maatregelen leiden tot een rationalisering in het voorschrijven van de analyses. Wij stellen voor een gestandaardiseerd aanvraagformulier, met een door de voorschrijvende arts te bewaren doordrukblad dat op de linkerzijde een aantal «standaardbatterijen», volgens het type van de aandoening, vermeldt en aan de rechterzijde, de voluit geschreven, eventueel bijkomend aangevraagde, meer specifieke onderzoeken. Hierdoor kunnen heel wat misbruiken worden vermeden. Het zou zeker de artsen en de laboratoria aansporen selectiever te werk te gaan.

Mijnheer de minister, we zijn ervan overtuigd dat met structurele maatregelen als deze, de klinische biologie veel meer zou uitgroeien tot het belangrijke instrument in de medische praktijk dat het ook werkelijk is, maar met heel wat meer baat voor heel wat minder kosten.

Wij menen dat we u hebben kunnen aantonen dat het op 20 juni jongstleden bekrachtigde akkoord artsen-ziekenfondsen een slecht akkoord is. Wij hopen dat u ons straks zal mededelen dat er enkele wijzigingen werden aangebracht. We blijven ervan overtuigd dat het structureel een slecht akkoord is omdat het structurele probleem van de financiering van de erelonen en van de klinische biologie niet werd opgelost.

We zijn er voorts ook van overtuigd dat u door dit akkoord te ondertekenen, mede een akkoord goedkeurt dat regelrecht indruist tegen het regeerakkoord.

Mijnheer de minister, wij rekenen erop dat u naar aanleiding van de aanpassing van de medische erelonen en de sanering van de klinische biologie een eerste stap zult doen naar een grondige hervorming van het geheel aan gezondheidsvoorzieningen in België, zoals principieel werd overeengekomen in het regeerakkoord. Het is voor u, minister uit een provincie waar de medische consumptie torenhoog boven de andere provincies uitrijst — Henegouwen spendeert 7,5 maal meer aan klinische biologie dan Limburg — een unieke kans om uw geloofwaardigheid te bewijzen.

We zijn er vooral van overtuigd dat u in uw plicht inzake een gezond beheer van de gezondheidszorg in de toekomst niet zult willen tekort schieten. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Egelmeers.

De heer Egelmeers. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil even ingaan op wat de heer Dierickx heeft gezegd in verband met de timing van zijn interpellatie. Hij wees erop dat gisteravond een belangrijke vergadering had plaatsgehad, maar hij zei ook dat hij zijn interpellatieverzoek reeds een tijd geleden had ingediend.

De ervaring heeft mij geleerd dat bij overleg, zoals nu tussen de artsen en de ziekenfondsen, de wijsheid gebiedt dat er geen inmenging is zolang het overleg aan de gang is. Dit geldt evenzeer voor het arbeidsrecht als voor het sociaal recht.

Immers, mijnheer Dierickx, het gevaar bestaat dat men een van de partijen een slechte dienst bewijst. En er is nog meer. Gewild of ongewild, kan men de demagogische toer opgaan. Ik heb de nodige lessen geleerd in het verleden.

De heer Dierickx. — Moet alle overleg dan geheim worden gehouden in België? Waarom dan niet alles regelen buiten de democratie?

De heer Egelmeers. — Ik heb niet gezegd dat het geheim moet worden gehouden, maar u had beter nog 24 uur gewacht.

Mocht u dan oordelen dat het resultaat u niet voldoet van het overleg tussen alle politieke partijen en organisaties die betrokken zijn bij de financiering van de sociale zekerheid, bijeengeroepen op initiatief van de minister, dan zou u gelijk hebben een interpellatieverzoek in te dienen. Dit heeft niets te maken met geheimdoenerij. In een democratische overlegstructuur moeten alle partijen hun verantwoordelijkheid op zich kunnen nemen.

Ik heb ervaring op dat gebied. Ik beweer niet dat al wat u hebt gezegd onzin zou zijn.

De heer Dierickx. — Wil u nu beweren dat een senator zelf beslist wanneer zijn interpellatie plaatsvindt?

De heer Egelmeers. — Een senator beslist wanneer hij zijn interpellatieverzoek indient en het bureau van de Senaat bepaalt de datum waarop hij deze mag houden.

Daarover gaat echter de discussie niet. De inzet is veel belangrijker. Soms is het dan ook beter te zwijgen en te luisteren en achteraf het woord te nemen. Ik heb echter de indruk dat de heer Dierickx de demagogische toer is opgegaan.

De overlegstructuren bestaan niet van vandaag. Ze zijn een democratisch gegeven geworden dat een objectieve benadering van de problemen in de hand werkt. Ik spreek me niet uit over wie gelijk heeft en wie niet. De minister heeft echter een wijze beslissing genomen om gebruik te maken van de mogelijkheden die de wet hem biedt om de betrokken partijen opnieuw samen te roepen. Hij heeft dit gisteravond gedaan, waarschijnlijk in de late uurtjes want ik heb hierover niets gevonden in de pers. Ik twijfel er niet aan dat de minister niet zal nalaten — en misschien deze interpellatie daartoe te baat zal nemen — om het Parlement te informeren over de huidige stand van zaken. Pas dan kan men objectief oordelen, om het even tot welke strekking of organisatie men behoort. Pas dan, mijnheer Dierickx, zult u kunnen oordelen of er iets niet in orde is en dat het akkoord de gemeenschap geld kost.

Wij weten wat het is, oppositie te voeren. Wij weten vooral hoe onze voorgangers en wijzelf hebben moeten vechten om bepaalde resultaten te behalen. Voor iemand die zelf geen verantwoordelijkheid draagt, is het altijd gemakkelijk om kritiek uit te brengen op alles en nog wat.

De SP was evenmin gelukkig met het voorontwerp van akkoord en vond dat daarover nog wel een en ander te zeggen was. Ik beperk mij tot het remgeld en collega Van Holsbeke zal de andere facetten behandelen. Bij de aanvang reeds hebben wij ons verzet tegen een verhoging van het remgeld. Volgens ons moet dit veeleer worden verlaagd, maar dan wel na overleg in de bestaande structuren van de sociale zekerheid. Wij vrezen immers dat een verhoging van het remgeld de eerstelijns geneeskunde zou scheeftrekken en het toch al labiele evenwicht tussen

huisartsen, specialisten en superspecialisten zou verbreken, wat volkomen ongewenst is. De heer Peeters sprak trouwens in dezelfde zin.

Dit was voor ons de essentie waarom het ontwerpakkoord niet kon worden bevestigd.

De interpellaties zowel van de heer Peeters als van de heer Dierickx illustreren nogmaals de noodzaak van een rondetafelconferentie. Wij hopen dat deze in het najaar zal plaatsvinden en dat alle betrokkenen, onder leiding van de minister, zullen discussiëren met wijsheid en objectiviteit om te komen tot een fundamentele hervorming van de ziekteverzekering. Ik hoop maar dat deze conferentie niet een maat voor niets zal zijn — om het in muzikale termen uit te drukken —, maar dat haar werkzaamheden tot conclusies zullen leiden voor alle betrokkenen en in de eerste plaats voor de wetgever.

Wij weten hoe het allemaal gegroeid is. Mogelijk is er iets scheefgelopen, maar mits de situatie constructief te benaderen zal de conferentie maatregelen kunnen voorstellen met het oog op de nieuwe problemen, namelijk het uitbouwen van de eerstelijnsgezondheidszorg en de financiële implicaties van de aanwending van zware apparatuur. Hoofdzakelijk is dat dit zo noodzakelijke overleg er komt en dat alle partijen alsook het Parlement erbij betrokken worden. Dan zal er goed werk kunnen worden geleverd. Wij rekenen daarvoor vooral op de minister. (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à Mme Blomme.

Mme Blomme. — Monsieur le Président, mon intervention a pour but d'attirer l'attention de M. le ministre des Affaires sociales sur l'organisation de l'hospitalisation de jour en pédiatrie.

L'hospitalisation pédiatrique est en crise à l'heure actuelle, pour toute une série de raisons d'ordre médico-social et démographique. La pédiatrie de consultation n'est cependant pas capable de résoudre tous les problèmes médicaux et chirurgicaux des enfants. Devant cette situation, l'hospitalisation de jour apparaît comme un chaînon intermédiaire, pouvant répondre à une certaine demande. L'expérience d'autres pays a prouvé que de nombreux problèmes de santé peuvent être réglés en une journée, surtout si quelques jours auparavant une programmation correcte a pu être établie.

Les objectifs de l'hospitalisation de jour sont les suivants:

— L'objectif diagnostique, à savoir l'hospitalisation de jour pour les mises au point médicales qui ne peuvent avoir lieu en ambulatoire ou sont difficiles à réaliser en raison du nombre important d'examens. Certaines mises au point nécessitent une programmation préalable, en consultation, de ces investigations. A titre exemplatif, je citerai les diverses pathologies, qu'elles soient rénales, digestives, respiratoires, endocriniennes ou infectieuses, certaines mises au point neurologiques et tous les examens à titre diagnostique devant être effectués sous anesthésie générale.

— L'objectif thérapeutique, c'est-à-dire l'indication chirurgicale qui concerne les petites chirurgies sous anesthésie locale et la thérapeutique médicale, dont on peut retenir l'indication classique de transfusions et de certains traitements de néoplasie.

— L'objectif medico-social qui concerne les enfants présentant une maladie bénigne, qui, pour diverses raisons sociales, ne peuvent être soignés à la maison: enfants malades refusés dans les crèches ne possédant pas d'antenne médicale, enfants de milieux socio-intellectuels très défavorisés où même une maladie bénigne ne peut être traitée correctement.

L'hospitalisation de jour est une solution dans quelques cas d'urgence, par exemple pour écarter la crainte d'une méningite, couvrir la période dangereuse d'une intoxication, surveiller temporairement une crise d'asthme. Elle permet également d'écourter les séjours d'hospitalisation complète.

Sur le plan psychologique, cette hospitalisation de jour permet d'éviter que l'hospitalisation ne soit, pour certains enfants, surtout pour certains parents, source d'inquiétude. L'hospitalisation de jour permettrait à l'enfant d'être traité ou de subir

des investigations dans une situation moins anxiogène, parce qu'elle évite une rupture avec le milieu familial.

Sur le plan social, l'hospitalisation de jour répond à un besoin social particulièrement aigu; actuellement, un grand nombre d'enfants sont refusés à la crèche, en raison d'une affection bénigne. De telles situations mettent, soit le père, soit plus fréquemment la mère, dans l'obligation de s'absenter de leur travail pendant une période économique particulièrement difficile.

De la même manière, la conduite d'une mise au point complexe peut obliger les parents à devoir se présenter plusieurs fois à l'hôpital, les obligeant ainsi à un absentéisme répété. Ces absences sont peut-être plus mal ressenties encore lorsque l'employeur doit les accorder non pour son employé, mais pour l'enfant de celui-ci. Il est à souligner que le pédiatre rencontre fréquemment une réticence des parents pour la poursuite d'une mise au point en ambulatoire, en raison de ces problèmes.

En ce qui concerne l'aspect financier, le but poursuivi par l'Etat n'est pas tant d'ouvrir de nouveaux lits, mais plutôt de convertir certains lits pédiatriques en lits d'hospitalisation de jour, ce qui peut s'inscrire dans la politique globale actuellement poursuivie, qui tend à réduire le coût des soins de santé. Pour les familles, en raison de la diminution des ressources, une partie de la population n'est plus capable de supporter les frais d'hospitalisation liés à l'intervention personnelle.

Il faut tenter de résoudre une partie des problèmes de gestion des hôpitaux. Actuellement, en effet, il existe une situation paradoxale qui se traduit par la nécessité qu'ont les hôpitaux, pour maintenir le budget en équilibre, d'avoir le meilleur taux d'occupation possible et, par la volonté des pouvoirs publics, de diminuer la charge financière en freinant au maximum ces hospitalisations.

Quant à l'aspect médical, il ne fait pas l'ombre d'un doute que, dans bien des cas, on verrait une amélioration de la qualité de certaines mises au point, rendues particulièrement difficiles en raison de l'âge des patients qui ne se soumettent pas spontanément à certains examens ou soins. C'est une des raisons pour lesquelles, les pédiatres, dans un grand nombre de situations, sont réticents à convier l'entourage de l'enfant à une mise au point ou à un traitement difficile.

Evidemment, l'hospitalisation pédiatrique de jour ne peut se concevoir qu'au sein d'une unité pour enfants, dans un hôpital pour cas aigus, général ou pédiatrique, possédant au moins un service de radiologie, un laboratoire, une consultation pédiatrique, un service de garde.

Cette unité pourrait faire partie d'un service de pédiatrie. Dans ce cas, certains lits pourraient être convertis en lits d'hospitalisation de jour, sinon dans un service d'hospitalisation de jour distinct. Si ce service est commun aux enfants et aux adultes, le fonctionnement de l'unité pédiatrique doit être autonome, sous la dépendance d'un pédiatre, et les soins de nursing doivent être confiés à des infirmières qui ne s'occupent que des enfants.

Le temps d'occupation des locaux par des malades va d'un demi-jour à un jour et le nombre de lits serait de 5 minimum.

Pour tous les cas de mise au point, l'hospitalisation est postérieure à une consultation. Celle-ci doit permettre au médecin une programmation précise et échelonnée des actes d'examen.

En vue de l'organisation de cette hospitalisation de jour, des règles d'organisation, de disposition architecturale et de fonctionnement doivent évidemment être établies.

Il convient de souligner l'intérêt qu'il y aurait de faire participer effectivement le médecin traitant de l'enfant aux mises au point et aux traitements.

J'insiste auprès du ministre des Affaires sociales pour qu'il examine ce dossier avec une attention toute particulière. (Applaudissements.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Holsbeke.

De heer Holsbeke. — Mijnheer de Voorzitter, het jongste akkoord tussen artsen en ziekenfondsen heeft aanleiding gegeven tot een storm van protesten. Zowat alle bij de gezondheidszorg betrokken partijen hadden iets op het akkoord aan te merken. Als voorbeeld kunnen twee tegenovergestelde reacties worden aangeduid. Ik heb het uiteraard over het akkoord dat ongeveer een maand geleden werd gesloten.

De huisartsen verwerpen het akkoord bij monde van dokter De Brabanter, omdat de geplande ereloonaanpassing met 14 pct., gespreid over drie jaar, geen voldoening schenkt. De huisartsen vroegen oorspronkelijk driemaal 10 pct. Ze vinden dat de eerstelijnsgezondheidszorg via het akkoord geen kans meer krijgt.

Het Verbond van Verzorgingsinstellingen — VVI, de koepel van de Caritas-ziekenhuizen — is van oordeel dat de tweede lijn meer kansen moet krijgen. Iedere besparing in de ziekenhuissector wordt afgewezen. Meer nog, er wordt 14 miljard meer gevraagd. Vooral de vermindering met 30 pct. van de tarieven voor klinische biologie wordt door het VVI zwaar aangevochten.

Deze twee extreme voorbeelden van protest tegen het jongste akkoord artsen-ziekenfondsen tonen zeer duidelijk de situatie aan waarin de ziekteverzekering anno 1988 beland is. Aankijkend tegen een gecumuleerd tekort van circa 60 miljard op het einde van het jaar, is iedereen het er roerend over eens dat er moet worden bespaard, maar liefst niet in de eigen sector.

Het jongste akkoord is een compromis, tot stand gekomen in moeilijke omstandigheden, namelijk tijdens de maandenlang aanslepende regeringsonderhandelingen. Het probleem met compromissen is uiteraard dat zij nooit gehele voldoening schenken.

In feite omvat het akkoord twee grote krachtlijnen: een aanzienlijke besparing in de klinische biologie en een herwaardering van de huisartsgeneeskunde.

De klinische biologie is ongetwijfeld een van de meest uitgavenverslindende sectoren van de ziekteverzekering. Van 1975 tot 1985 zijn de uitgaven gestegen met bijna 200 pct. of bijna verdrievoudigd.

De enveloppe die met ingang van 1985 in de klinische biologie werd ingevoerd, heeft nooit gehele voldoening kunnen schenken en werd trouwens systematisch overschreden: met 1,7 miljard in 1985, met 3,7 miljard in 1986 en met 4,7 miljard in 1987.

Het is duidelijk dat het systeem van de globale enveloppe hoegenaamd geen garanties biedt en zal moeten worden omgebogen tot een systeem van individuele enveloppes, per ziekenhuis en per laboratorium. De betaling per verrichting in de klinische biologie is ten dode opgeschreven. Andere medisch-technische activiteiten zullen trouwens moeten volgen.

Hoewel de uitgaven voor klinische biologie in Nederland per rechttebbende lager zijn dan in België, gaan ook daar meer stemmen op om het zuiniger te doen.

Als oorzaken van de uitgavenexplosie worden ook in Nederland de volgende factoren aangestipt: de uitoefening van een defensieve geneeskunde, namelijk de mentaliteit van « liever een onderzoek te veel dan één te weinig »; de opkomst van de automatische analyse-apparatuur die tot een aanzienlijke produktiestijging heeft geleid; de enorme hoeveelheden routineaanvragen die veelal marginale informatie opleveren; het onvolgende vertrouwd zijn van de aanvragers met de statistische kennis die nodig is voor een interpretatie van de uitslag; de aanvraagformulieren — de heer Peeters heeft het er daarnet over gehad — die via de bekende kruisjesmethode aanleiding geven tot automatisme. Ik heb begrepen dat de heer Peeters, als practicus, een ander model in het hoofd heeft. Dit is alvast een goed begin. Een andere oorzaak is de onbekendheid met de kosten van het laboratoriumonderzoek.

Elke besparing in de klinische biologie waarbij alle heil van de patiënt zelf wordt verwacht, bijvoorbeeld via het invoeren of verhogen van het remgeld, zal steeds dode letter blijven. Zeker in de klinische biologie is de patiënt immers helemaal geen cliënt in de waarachtige betekenis van het woord. De patiënt kiest niet eens zelf het laboratorium waar de onderzoek-

kingen moeten worden uitgevoerd; dat doet de arts in zijn plaats. Het is ook de arts die op voorgedrukte formulieren de mogelijke onderzoeken aankruist. Hij moet hiervoor een keuze maken — de heer Peeters heeft daarover ook gesproken — onder niet minder dan 495 prestaties. Dit is een onwaarschijnlijk hoog aantal, vatbaar voor vermindering of op zijn minst hergroepering.

Voor 92 van deze prestaties wordt een remgeld gevraagd, dat kan variëren van 8 frank tot 112 frank per prestatie. Veelal worden deze remgelden echter niet geïnd of wordt een soort van forfaitair remgeld aangerekend, overigens ook voor prestaties waarvoor eigenlijk geen remgeld mag worden gevraagd. De reden hiervoor is dat de inning van deze remgelden voor de laboratoria eigenlijk meer administratiekosten veroorzaakt, dan dat er voordeel wordt uitgehaald. Het gaat hier om een ongezone, ja zelfs onwettige situatie, die zo snel mogelijk moet worden rechtgezet.

Nogmaals, de heffing van een remgeld voor de klinische biologie of de afschaffing van de derdebetalersregeling in deze sector, zullen weinig aarde aan de dijk brengen, omdat de patiënt in de klinische biologie een louter lijdend voorwerp is, in wiens plaats wordt beslist.

Samen met de invoering van individuele enveloppes per ziekenhuis en per labo moet ook nog aan de volgende elementen aandacht worden besteed.

De medische wereld moet een kritische houding krijgen bij elke aanvraag om laboratoriumonderzoek. Tijdens de opleiding en bijscholing moet hieraan voldoende aandacht worden besteed. Bovendien moeten de aanvraagformulieren anders worden opgesteld. Misschien kan worden overwogen telkens de reden van de aanvraag te vermelden.

Eigenlijk gaat het hier om maatregelen die mede een mentaliteitsverandering moeten bewerkstelligen, zonder welke ook het meest ingenieuze enveloppesysteem bij voorbaat dreigt te mislukken.

Het is een feit dat wat men de «echelonnering» van de gezondheidszorg is gaan noemen, met alle middelen moet worden nagestreefd. Alleen op die manier wordt het mogelijk de middelen waarover men beschikt, optimaal te gebruiken.

De remgeldverhoging voor de huisartsgeneeskunde is daarom zeker niet één van de gelukkigste passages uit het akkoord, hoe symbolisch die verhoging voor de minder bevoorrechte verzekerden dan ook was.

Elke remgeldverhoging moet echter worden gezien in haar context. Ten moet dus rekening houden met het cumulatief effect van de diverse besparingsmaatregelen waaraan de verzekerden de jongste jaren onafgebroken werden onderworpen. Voor sommige groepen van verzekerden is de grens bereikt, ja zelfs nu reeds overschreden. Vandaar dat elke remgeldverhoging moet worden vermeden.

Tot zover deze enkele overwegingen bij het jongste akkoord artsen-ziekenfondsen. Zoals ik reeds eerder heb gezegd, gaat het zeer duidelijk om een compromis-akkoord, dat op een aantal punten voor verbetering vatbaar is. Het is nochtans fundamenteel verkeerd om daarom te beweren dat het overeenkomstenstelsel zelf en ja zelfs ons hele systeem van ziekteverzekering als het kind met het badwater moeten worden weggegooid.

Essentieel in ons huidig stelsel van ziekteverzekering is de tariefzekerheid die het biedt. De verzekerden weten tot op de frank nauwkeurig wat een verbonden arts kan aanrekenen en hoeveel de ziekteverzekering daarvan terugbetaalt. Nu is die tariefzekerheid reeds gedurende een aantal maanden in feite onbestaande. Aan die toestand van rechtsonzekerheid voor de patiënt moet zo snel mogelijk een einde worden gemaakt.

Nu weten wij inmiddels via de radio vanochtend dat de commissie artsen-ziekenfondsen, gisteravond bijeengeroepen door de minister, enkele wijzigingen heeft aangebracht en nagevoel tot een akkoord is gekomen. Het remgeld voor de huisartsen zal voornamelijk minder snel stijgen dan verleden maand was afgesproken. Voor de laboratoria zal er enkel in ziekenhuizen van begin volgend jaar af met enveloppes worden gewerkt.

Hopelijk volgen alle laboratoria. Deze aangepaste overeenkomst van gisteravond blijft echter een compromis.

In het regeerakkoord is sprake van een rondetafelgesprek omtrent de gezondheidszorg. Afgesproken werd dat dit gesprek zou aanvatten in de herfst van dit jaar. Dat stemt ons hoopvol. Wij zouden het op prijs stellen, mijnheer de minister, indien daar rekening wordt gehouden met mijn overwegingen en opmerkingen. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Delloy.

M. Delloy. — Monsieur le Président, mercredi soir, à l'issue de la réunion entre les représentants des mutuelles et des médecins, et vous-même, monsieur le ministre, des modifications importantes ont été apportées à la première mouture de l'accord médico-mutualiste négocié et signé le 20 juin 1988. Pour avoir été attentif à la presse écrite et à la presse parlée, j'en suis informé depuis ce matin.

Je marque mon entier accord avec M. Egelmeers sur les devoirs de réserve dans cette matière, lorsque l'on ne connaît pas toutes les données d'un accord en cours de négociation. Je n'ai pas son expérience, mais si j'ai préparé mon intervention dans la journée de mercredi, les questions que j'y pose me semblent toujours d'actualité.

Malgré ces faits nouveaux, il est bon de se rafraîchir la mémoire sur le contenu du texte précédent et ce, pour deux raisons: votre réponse, monsieur le ministre, va sans aucun doute clarifier ces données et permettre de mieux établir la différence entre l'ancien et le nouvel accord.

Même si des modifications sont apportées dans plusieurs domaines, je propose quelques pistes de réflexion qu'il me semble opportun de vous livrer.

Vous ne m'en voudrez pas si, en commençant mon intervention, je fais référence au texte du 20 juin 1988.

Cet accord prévoit notamment que, dans le cadre de la revalorisation de la médecine générale, les honoraires pour la consultation du médecin généraliste agréé sont augmentés de 19 francs au 1er juillet 1988, de 18 francs au 1er juillet 1989 et de 18 francs au 1er juillet 1990, de manière à atteindre le même niveau que l'honoraire le plus bas attribué à la consultation du médecin spécialiste, soit 443 francs.

Le ticket modérateur pour ces honoraires est fixé à 88 francs au 1er janvier 1989, à 98 francs au 1er juillet 1989 et à 110 francs au 1er juillet 1990; en ce qui concerne les VIPO, le ticket modérateur est maintenu à 24 francs jusqu'au 30 juin 1989, est porté à 29 francs au 1er juillet 1989 et à 34 francs au 1er juillet 1990.

Les honoraires pour la visite par le médecin généraliste agréé sont augmentés de 11 francs au 1er juillet 1988, de 14 francs au 1er juillet 1989 et de 6 francs au 1er juillet 1990. Le montant du ticket modérateur pour les visites est maintenu au montant actuel, soit 84 francs et 0 franc pour les VIPO.

Les honoraires attribués à la visite du médecin généraliste agréé dans un home, à un, deux, trois bénéficiaires ou plus, sont aussi augmentés en trois étapes pour atteindre au 1er juillet 1990, 564 francs, 470 francs et 402 francs. Les tickets modérateurs sont maintenus aux montants actuels.

L'indemnité de déplacement due à tout médecin généraliste est augmentée de 4 francs au 1er juillet 1988 pour atteindre 130 francs. Le ticket modérateur est porté de 57 francs à 63 francs mais est maintenu au montant actuel, soit 48 francs pour les VIPO.

En ce qui concerne la médecine spécialisée, les honoraires attribués à certaines prestations techniques sont augmentés au 1er juillet 1988, 1989 et 1990, chaque fois de 4 p.c.

Les honoraires de biologie clinique et de médecine nucléaire *in vitro* subissent une diminution linéaire de respectivement 30 p.c. et 33 p.c.

Cette diminution, dit l'accord, entraîne d'importantes économies, compensées cependant par des revalorisations d'honoraires pour des secteurs de l'hôpital dont le déficit était autrefois

couvert par les recettes de la biologie clinique hospitalière et par les glissements internes au sein de la nomenclature de biologie clinique.

Les grandes lignes de cet accord ont été élaborées sous le précédent gouvernement. Lors de la négociation, il ne fallait donc pas s'attendre à ce que les partenaires en présence imaginent de grandes réformes du système.

Monsieur le ministre, vous avez annoncé votre volonté de revoir la loi de 1963. Or, l'accord, tel qu'il est présenté, dans sa première mouture et même encore dans la nouvelle plaide plutôt pour le maintien de cette loi.

Il est clairement inscrit dans l'accord que la biologie a été longtemps source de recettes pour les hôpitaux. Se trouve ainsi inscrit un aveu qui dit clairement que les actes techniques comblaient le déficit des établissements hospitaliers. Peut-on continuer à admettre cela ?

Cet accord repose tout le problème du prix de la journée d'entretien, à la fois dans sa structure mais aussi dans son montant.

Au vu de la constatation qui vient d'être faite et du palliatif établi au niveau du prix de la journée, est-il pensable de conclure un accord pour une durée aussi longue, sans imaginer des mesures plus profondes ? En cas de « dérapage » des dépenses, nous risquons de ne plus avoir de contrôle budgétaire sur ce plan, d'autant plus que le contrôle des « économies » prévues dans le secteur de la biologie ne pourra se faire véritablement.

De plus, s'il est séduisant d'adopter la formule forfaitaire de la biologie clinique pour les hôpitaux — et je rejoins sur ce point M. Peeters — il est techniquement difficile de se baser sur l'indice de la pathologie pour fixer ce forfait.

J'ai pu lire dernièrement, dans une revue spécialisée, qu'en 1947, on soignait les gens avec moins de dix examens différents. De nombreux paramètres que l'on détermine maintenant couramment n'étaient même pas scientifiquement connus. Actuellement, dans un laboratoire de taille moyenne, on en détermine souvent plus de deux cents. De plus, la population vieillit.

Ces deux facteurs, uniquement, permettent de croire que les prestations en biologie clinique ne feront qu'augmenter et que le montant global des prestations pourrait ne pas diminuer, malgré les dispositions prévues dans l'accord. Dans le domaine des laboratoires, la mesure qui avait été prise d'exclure du tiers payant des établissements que je qualifierais de « purement commerciaux » me semblait une bonne décision, même si les autorités ont été obligées de retirer cette mesure par une décision juridique prise en référé. Il faudrait peut-être procéder à des investigations de ce côté, afin de trouver une solution légale permettant d'appliquer l'exclusion du tiers payant de ce type d'établissement.

Pour ce qui concerne les hôpitaux, ne devrait-on pas intégrer le coût du service de biologie clinique dans le prix de la journée ?

Monsieur le ministre, ceci n'est qu'une piste, mais si elle était suivie, elle aurait le mérite de mettre fin à la rémunération de l'acte dans ce domaine en milieu hospitalier.

Je ne voudrais pas terminer cette intervention sans aborder un problème particulièrement aigu causé par cet accord qui — faut-il le dire ? — a suscité de nombreuses critiques dans différents milieux. Je m'inquiète des conséquences que cet accord aura sur le portefeuille du malade, dans la mesure où la revalorisation de la médecine générale entraînera un accroissement des tickets modérateurs à charge du patient.

Paradoxalement, j' imagine que, sur le plan mutualiste, cet accord devait être signé pour éviter un vide juridique qui aurait permis aux médecins d'augmenter leurs honoraires sans aucune réserve.

Monsieur le ministre, puis-je vous demander ce que vous comptez faire pour remédier à cette situation et répondre ainsi aux préoccupations de la population, plus particulièrement de ceux dont les revenus sont les plus faibles ?

Je me rends compte du contexte difficile dans lequel vous devez évoluer et prendre vos décisions. Un point me rassure

pourtant : votre nomination à la tête du département des Affaires sociales.

Vous connaissant bien, je sais que vous prendrez en compte les intérêts du malade et surtout de ceux qui sont les plus démunis. Sachez aussi, monsieur le ministre, que, dans cet esprit, je soutiendrai totalement votre action. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, de inkt van het akkoord in zijn eerste vorm was nog niet droog of uit diverse hoeken kwamen heel wat reacties los. Ze waren soms tegenstrijdig maar toch was het opmerkelijk dat alle partijen, zeker alle Vlaamse partijen, de twee grote vakverbonden en zelfs het VBO nogal wat bezwaren hebben geuit.

Ikzelf wil hier het akkoord als dusdanig niet in detail bespreken. Anderen, ook leden van mijn fractie, hebben dat voor mij gedaan. Ik wil wel van deze gelegenheid gebruik maken om enkele algemene indrukken te vertolken naar aanleiding van het gisterenavond bijgestuurde akkoord.

Er werd hier reeds aan herinnerd, ik leg er nog eens de nadruk op, dat de ziekteverzekering in België fundamenteel ziek is. De uitgaven van de ZIV-begroting zijn verdubbeld gedurende de voorbije tien jaar. Die verdubbeling loopt niet parallel met een verdubbeling van de kwaliteit van de gezondheidszorg.

Dezelfde opmerking geldt voor de sector van de klinische biologie, waar de uitgaven tussen 1970 en 1987 gestegen zijn van 2 naar 30 miljard. Dat deze sector het nu te verduren krijgt, is het gevolg van een dubbele evolutie. Enerzijds was enkele jaren geleden al afgesproken dat, als de begroting overschreden werd, de volgende met het bedrag van de overschrijding zou worden verminderd. Maar daar is nooit gevolg aan gegeven. Anderzijds tieren er in de sector veel misbruiken. Ik ga daar nu niet op in, ze zijn gekend. Het politieke beleid heeft, als straf, de tarieven verlaagd, maar de sector nam *revanche* met een volumestijging. We hebben de laagste tarieven van Europa, maar 2,5 maal zoveel prestaties als elders. De fundamentele kritiek moet zich daarom niet richten op de conventie, maar op het systeem van betaling per prestatie dat in de Belgische gezondheidszorg wordt toegepast. Het medisch handelen is opgesplitst in ontelbare handelingen en acten, die ieder een nomenclatuur krijgen, waaraan een terugbetaling in de ZIV is gekoppeld. Zoals Vice-Eerste minister Hugo Schiltz zegde: iedere arts wordt door dat stelsel een gouverneur-generaal van de Nationale Bank, waarvan de handtekening een vordering op de overheid vertegenwoordigt.

Het systeem heeft daardoor twee basissenmerken. Ten eerste, wat niet uit de breedte komt, komt uit de lengte; er is een wisselwerking tussen tarieven en volume en iedere besparing moet derhalve op de twee gebieden inwerken; lagere prijzen dus, en een kleiner volume van prestaties. Ten tweede, schept het aanbod — dit zijn de verstrekkers — grotendeels de eigen vraag, want het is nonsens te spreken over overconsumptie van de patiënt. Die is slechts vrij om de eerste stap in het geneeskundig circuit te doen. Maar de dag waarop hij zijn huisarts geraadpleegd heeft, hangen alle andere onderzoeken af van de huisarts en de specialist naar wie de patiënt wordt verwezen. Dat wordt de *physician's induced demand* genoemd en dat verklaart de explosieve groei van de uitgaven. Iedere vraag naar de zin van onderzoeken wordt afgewimpeld met de « therapeutische vrijheid », de kuisheidsgordel bij artsenstakingen.

De SP heeft haar antwoord daarop klaar: de invoering van forfaitaire betalingsregimes. Maar die houden hoe dan ook een vermindering van het inkomen in en botsen daarom op grote weerstand. De budgettaire toestand noopt echter hoe langer hoe meer tot ingrepen in die richting, al is de toepassing ook niet steeds eenvoudige.

Terug naar de omstrede conventie. Er rijzen vragen over de zin van conventies die ziekenfondsen en artsensyndicaten bij elkaar brengen. Waarover onderhandelen zij ? De ziekenfondsen over één punt: tariefzekerheid voor hun leden. Om die zekerheid te bekomen, moeten ze telkens toegevingen doen, die overigens niet zij, maar de ziekte- en invaliditeitsverzekering betaalt. Die

toegevingen bestaan niet alleen in verhogingen van de honoraria. In het verleden hebben de artsensyndicaten andere zware eisen gesteld en bekomen: het zelfstandigenregime voor de artsen in ziekenhuizen, die daardoor ontsnappen aan de veel hogere werknemersbijdragen; de bijpassing van 52 000 frank per jaar op kosten van de ziekteverzekering voor een bijkomend pensioen; aparte vergoedingen voor nacht- en zondagprestaties in een beroep dat de « continuïteit van de zorgen » vooropstelt. En nog later dreef dokter Wynen het zover dat hij in de conventie bepalingen over bijscholing — die hij bekwam —, *numerus clausus*, vrijwaring van de rechten van de Orde — die hij niet bekwam — en andere wilde doen opnemen. Van toen af aan is hij ook de ziekenfondsen brutaal gaan aanvallen. Conventies blijken een middel te zijn om artseneisen te stellen zonder dat ziekenfondsen tegeneisen stellen. En daarmee wordt de vraag opgeworpen naar de zin van dergelijke conventies. Ook ik heb daar niet onmiddellijk een antwoord op.

In de conventies gaat het bovendien om partijen die vrijwel niets te maken hebben met de financiering van de sector. Het zijn de sociale gesprekspartners die de bijdragen storten. De staat past bij, en de jongste jaren zeer veel. De regel « wie betaalt, bepaalt » is hier niet van toepassing. Het is geen toeval dat de vakbonden, het VBO en de politieke partijen nu protesten. Anders gezegd: de passieve financiers zijn het beu.

Er is nu een driejarige conventie. De vorige had een kortere looptijd. Op zich zelf is het een verbetering als eenmalige afspraken voor de hele termijn worden gemaakt. Maar in deze conventie wordt dit voordeel geneutraliseerd door de drie jaar in drie fasen onder te verdelen. Het voordeel verdwijnt bijgevolg en in de plaats komt een nieuw groot nadeel: in het najaar wordt een ronde-tafelconferentie gehouden, — wat ik zoals vele anderen toejuich — waarop het systeem ook door de sociale partners en de overheid onder de loep wordt genomen. Als die conferentie lukt en nieuwe oplossingen uitwerkt, moet er dan tot 1991 gewacht worden voor er werk van kan worden gemaakt?

Ik verneem via de pers dat dit bezwaar gisteravond op één of andere manier zou zijn opgevangen. Ik zal dan ook met aandacht luisteren naar de toelichting van de minister.

Een journalist schreef onlangs dat sommigen blijkbaar denken dat zij « elk jaar dat zij de zaak laten aanslepen, 5 miljard meer op zak steken ». Hij sprak toen over de klinische labo's. Wordt in de andere sectoren van de gezondheidszorg niet op dezelfde wijze gedacht? Om hoeveel miljarden gaat het dan wel, als we weten dat de begroting ieder jaar met 20 miljard stijgt en ieder jaar eveneens met zoveel miljard wordt overschreden, en dat op het ogenblik de sector al een uitstaande schuld heeft van 70 miljard?

Een laatste opmerking, mijnheer de minister, betreft het feit dat de honoraria van sommige zorgenverstrekkers zullen worden opgetrokken terwijl het verplegend ziekenhuispersoneel, dat meer dan terecht een loonsverhoging vraagt, opnieuw in de kou dreigt te blijven staan. Ik weet waarover ik spreek en u weet dat ook, want er werd u een eisenbundel van het personeel overhandigd. Ik hoop dat u daarmee rekening zult houden.

De heer Peeters wil ik tenslotte nog zeggen dat de sociale zekerheid een nationale aangelegenheid moet blijven als uiting en als waarborg van solidariteit tussen alle burgers in ons land, niet alleen tussen Vlamingen en Walen maar ook tussen, bijvoorbeeld, Vlamingen uit de Westvlaamse Westhoek en Vlamingen uit het Westvlaamse Texas. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Busquin, ministre.

M. Busquin, ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, je répondrai tout d'abord aux questions posées par M. Dierickx sur le problème des mutuelles, des organismes assureurs, et par Mme Blomme sur l'hospitalisation de jour. Je traiterai ensuite de l'accord médico-mutualiste récemment conclu.

La mission confiée au bureau d'études, monsieur Dierickx, avait pour objectif de déterminer si les frais d'administration attribués aux organismes assureurs leur permettaient d'exécuter la législation existante d'une manière concrète et efficace. Cette

législation prévoit que les prestations remboursables dans le cadre de l'assurance maladie obligatoire sont payées par les organismes assureurs et non par l'INAMI. Le bureau d'études n'a donc pas examiné cet aspect puisqu'il sortait du cadre de sa mission.

Par ailleurs, il importe de souligner qu'un paiement direct par l'INAMI constituerait une dérogation à la législation existante telle que pareille hypothèse ne pourrait être dissociée de la connaissance d'autres informations fondamentales, à commencer par l'assurabilité.

L'audit en question n'était chargé que d'examiner les frais d'administration des organismes assureurs sur la base de la loi du 9 août 1963. Je vous communiquerai, si vous le souhaitez, un tableau montrant l'évolution des montants attribués de 1978 à 1987 aux organismes assureurs en matière de frais d'administration, en ce compris la CAAMI, toutefois sans l'excédent visé à l'article 125, paragraphe 2, de la loi du 9 août 1963. J'imagine que vous ne souhaitez pas que je vous inflige la lecture de ces chiffres. Je vous dirai seulement qu'en 1978, le montant était de 11 494 millions et qu'en 1986, il était provisoirement de 18 534 millions. En ce qui concerne les années 1987 et 1988, j'ai proposé de bloquer les frais administratifs au niveau de 1986.

Le statut légal des mutualités des unions nationales est jusqu'à présent régi par la loi du 23 juin 1894 portant révision de la loi du 3 avril 1851 sur les sociétés de secours mutuel. Modifiée pour la dernière fois par la loi du 12 mai 1971, cette loi, et donc ce statut, sont dépassés à divers points de vue. Ils ne s'accordent plus avec la gamme d'activités déployées au cours de ces dernières années par les mutualités. Il est dès lors souhaitable de les modifier et de soumettre les mutualités, pour l'ensemble de leurs activités, à des règles clairement établies.

Je veux rappeler, ici, les mesures législatives prévues dans la déclaration gouvernementale. Afin d'actualiser les mutualités dans leurs divers aspects, c'est-à-dire tant en ce qui concerne la collaboration à l'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité que l'organisation de services d'assurance complémentaire et l'exercice d'activités relatives à l'octroi d'aide, d'information et d'accompagnement, la loi du 23 juin 1894 sur les sociétés mutualistes sera modifiée. La mission des mutualités sera adaptée aux changements de la réalité sociale.

Je voudrais remercier Mme Blomme pour son intervention qui m'a permis de mieux connaître encore la problématique de l'hospitalisation de jour en pédiatrie. Ce problème est à l'étude mais nous estimons qu'il faut encourager ce type de structure qui répond à des objectifs financiers et humains.

J'en viens à l'accord médico-mutualiste intervenu le 20 juin 1988 au sein de la Commission nationale médico-mutualiste.

A cet égard, le ministre des Affaires sociales dispose de trois possibilités: notifier son accord, notifier son refus ou, comme je l'ai fait hier, décider de faire usage des dispositions de l'article 34, paragraphe 5, alinéa 2 de la loi du 9 août 1963 instituant et organisant un régime d'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité.

C'est ainsi que la commission a été convoquée pour lui permettre de prendre connaissance des diverses considérations et pour tenter de rapprocher les points de vue. Lors de cette réunion, qui a eu lieu hier soir, j'ai fait part de mes remarques au sujet de cet accord médico-mutualiste.

Celles-ci peuvent s'orienter essentiellement autour de trois grands axes.

Tout d'abord, l'augmentation prévue du ticket modérateur pour les consultations de généralistes étant trop forte, j'ai proposé une diminution pour que ce ticket ne représente pas plus de 20 p.c. du prix de la consultation. Pour être plus précis, le prix du ticket sera porté à 82 francs au 1er janvier 1989, à 85 francs au 1er juillet 1989 et à 90 francs au 1er juillet 1990. Cela constitue, monsieur Peeters, une différence de 20 francs par rapport à ce qui était prévu initialement.

Un point important a retenu l'attention de nombreux membres de cette assemblée: il devient à nouveau possible de différencier le médecin généraliste de certains spécialistes, pour

repren dre l'expression courante, sans pour autant préjuger la philosophie globale du système.

En raison de l'inquiétude exprimée ces dernières semaines au sujet de la possibilité de réaliser des économies en biologie clinique, j'ai proposé que les dispositions sur base desquelles le paiement forfaitaire des services de biologie clinique sera possible, à l'avantage de l'ayant-droit hospitalisé, soient mieux définies. Le dépôt d'un rapport initialement prévu, le 1er avril 1989, a été avancé au 31 décembre 1988; des dispositions devront être prises alors. On recherchera également une globalisation dans le même sens pour la biologie clinique ambulante.

Enfin, dernier point important, comme on l'a déjà rappelé, l'accord gouvernemental prévoit l'organisation, en octobre prochain, d'une table ronde au sujet de l'assurance maladie et de la vision globale des soins de santé. Il est indispensable que l'on puisse tenir compte du résultat de cette table ronde dans le cadre de l'accord médico-mutualiste puisque ce dernier est conclu pour une période allant jusqu'au 31 décembre 1990. Il est donc inclus dans l'accord que les propositions qui pourront être dégagées de la table ronde seront intégrées dans l'accord médico-mutualiste si les partenaires jugent qu'elles sont positives.

M. Kelchtermans reprend la présidence de l'assemblée

Je rejoins ainsi l'intervention du président de votre commission. Je veillerai à ce que cette table ronde soit consacrée à un débat fondamental sur l'avenir d'une politique de la santé qui respecte la justice sociale tout en assurant des soins de qualité. J'espère que la commission compétente du Sénat sera associée à l'évolution des travaux et je ferai en sorte qu'il en soit ainsi. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Dierickx.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Voorzitter, wij hebben toch een heel interessant debat gehad over het akkoord geneesheren-ziekenfondsen. Ik had niet verwacht dat zoveel collega's eraan zouden hebben deelgenomen. Wel betreur ik dat het debat plaats heeft nu er eigenlijk niets meer te bespreken is. Alles is immers in kannen en kruiken. Het Parlement mag alleen nog wat nakaarten.

Ik kan het niet eens zijn met de heer Egemeers wanneer hij de lof zingt van het geheime overleg. Wel ga ik ermee akkoord dat in een aantal gevallen sommige dingen beter in geheim overleg tot stand komen, maar wij kunnen daarvan geen principe maken. Als het een principe is en de beste en de handigste manier om moeilijkheden uit de weg te gaan, dan kunnen we besluiten dat wij eigenlijk beter de open en directe parlementaire democratie vervangen door overlegstructuren, waarvan overigens op 27 plaatsen in het regeerakkoord sprake is. Lees het regeerakkoord en u zult zien dat de meerderheid herhaaldelijk pleit voor het laten tot stand komen van akkoorden, instellingen en rechtsregels, niet in open rechtstreeks verkozen vergaderingen, maar in overleg tussen de Executieven. Ik vind dit een zaak waar we over moeten praten, want uiteindelijk zou dan de handigheid en de diplomatie het halen op de grote democratische beginselen.

De Groenen vinden dat een akkoord gesloten tussen vast benoemde topambtenaren van de ziekenfondsen en artsen die niet bijzonder legitiem het hele geneesherenkorps vertegenwoordigen, het voorwerp moet uitmaken van een democratisch parlementair debat vooraf, en niet achteraf, als alles in kannen en kruiken is. Het gaat om miljarden die zwaar wegen op de gezinsbudgetten en die betaald worden door gewone en zieke mensen.

Mijnheer de minister, u hebt een aantal vragen wel en een aantal vragen niet beantwoord; dat is uw democratisch recht.

U hebt gezegd dat het bureau-Anderssen bepaalde zaken diende te onderzoeken en u hebt laten doorschemeren dat een bepaalde vraag, die ook werd gesteld in sommige politieke milieus, niet werd onderzocht door dat bureau. Het is niet omdat de op het ogenblik vloeiende geldstroom van het RIZIV,

over de landsbonden, de federaties en de primaire kassen naar de geneesheren en de ziekenhuizen, volgens u op een wettelijke manier verloopt, dat de regering moet verzuimen te laten onderzoeken of de financiering niet beter kan worden geregeld. Een wettelijke bepaling mag nooit een onderzoek verhinderen. Een onderzoek is juist nuttig als men ernaar streeft de wet te veranderen.

Mijnheer de minister, u hebt evenmin geantwoord op mijn vraag in verband met de zogenaamde «verplichte» vrijwillige bijkomende verzekeringen. U hebt ook niet geantwoord op mijn vraag betreffende het organigram van de landsbonden, hun substructuren en de VZW's. Wel hebt u gezegd dat u het voornemen heeft de wet van 1894 aan te passen.

Uw voorganger, minister Dehaene, had een voorontwerp van wet klaar betreffende de ziekenfondsen en de landsbonden. Ik heb dit voorontwerp gelezen en meen te hebben begrepen dat de regering niet streeft naar een beperking van de actieradius van de landsbonden en de ziekenfondsen, maar integendeel naar een uitbreiding ervan.

Mijnheer de minister, graag vernam ik van u of de regering ernaar streeft de ziekenfondsen nog meer bevoegdheden te geven op het gebied van verzekeringen die niets te maken hebben met ziekte, invaliditeit en dergelijke. Om te spreken met de woorden van Luc Huyse: wil de regering de macht van de zogenaamde politieke concerns nog uitbreiden of zal ze aan deze uitbreiding paal en perk stellen? (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Tot besluit van deze interpellatie heb ik twee moties ontvangen.

De eerste, ingediend door mevrouw Harnie en de heren Lannoye en Gryp, luidt:

«De Senaat,

Gehoord de interpellaties van de heren Dierickx en Peeters en, gehoord het antwoord van de minister van Sociale Zaken,

Verzoekt de regering bij een volgende gelegenheid het akkoord geneesheren-ziekenfondsen slechts goed te keuren na een debat in Kamer of Senaat en niet de dag vóór het debat zoals dit nu het geval is.»

De tweede, ingediend door de heren Deprez, Taminiaux, Langendries en Egemeers, luidt:

«De Senaat,

Gehoord de interpellaties van de heren Dierickx en Peeters en het antwoord van de minister van Sociale Zaken,

Gaat over tot de orde van de dag.»

«Le Sénat,

Ayant entendu les interpellations de MM. Dierickx et Peeters et la réponse du ministre des Affaires sociales,

Passe à l'ordre du jour.»

Wij stemmen dadelijk over de eenvoudige motie, die de voorrang heeft.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DRINGENDE MAATREGELEN TER ZAKE VAN ONDERWIJS

Aangehouden stemmingen

PROJET DE LOI PORTANT DES MESURES URGENTES EN MATIERE D'ENSEIGNEMENT

Votes réservés

De Voorzitter. — Wij moeten thans stemmen over de aangehouden amendementen en over de aangehouden artikelen van het ontwerp van wet houdende dringende maatregelen ter zake van onderwijs.

Nous devons procéder maintenant au vote sur les amendements et articles réservés du projet de loi portant des mesures urgentes en matière d'enseignement.

Wij moeten ons eerst uitspreken over het amendement van de heer De Bondt dat ertoe strekt een artikel 16bis (nieuw) in te voegen.

Nous avons à nous prononcer, en premier lieu, sur l'amendement déposé par M. De Bondt, tendant à l'insertion d'un article 16bis (nouveau).

Dit amendement werd door de regering aanvaard tijdens de bespreking.

Le gouvernement a accepté cet amendement.

L'assemblée est-elle d'accord pour l'adopter?

Gaat de vergadering akkoord om dit amendement aan te nemen? (*Instemming.*)

— L'amendement tendant à l'insertion d'un article 16bis (nouveau) est adopté.

Het amendement dat ertoe strekt een artikel 16bis (nieuw) in te voegen, is aangenomen.

De Voorzitter. — Wij stemmen nu over het amendement van de heer De Bondt bij artikel 22.

Nous passons au vote sur l'amendement de M. De Bondt à l'article 22.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

160 leden zijn aanwezig.

160 membres sont présents.

118 stemmen neen.

118 votent non.

32 stemmen ja.

32 votent oui.

10 onthouden zich.

10 s'abstiennent.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd:

Ont voté non:

MM. Adriaenssens, Akkermans, Antoine, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Belot, Blanpain, Mme Blomme, MM. Borin, Borremans, Bourgois, Capoen, Cardoen, Cerexhe, Chabert, Claeys, Collignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De Belder, De Beul, De Bremaeker, De Cooman, Delloy, De Loor, Deneir, Deprez, de Seny, de Wasseige, Deworme, De Wulf, Didden, Diegenant, Donnay, Egelmeers, Eicher, Erdman, Evrard, Falise, Flagothier, Garcia, A. Geens, G. Geens, Geveno, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Mme Hanquet, MM. Henneuse, Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Kenzeler, Lafosse, Lallemant, Langendries, Larcier, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Luyten, Marchal, Matthys, Meyntjens, Minet, Moens, Mommerency, Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Péciaux, Peeters, Poulain, Pouillet, Priëls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Smeers, Spitaels, Stroobant, Suykerbuyk, Swaelen, Swinnen, Taminiaux, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vandekerckhove, Vanderborcht, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Van Rompuy, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Kelchtermans.

Ja hebben gestemd:

Ont voté oui:

MM. Anthuenis, Barzin, Bascour, Boël, Bosmans, Buchmann, De Backer, De Bondt, Declerck, Decléry, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Désir, Desmedt, Dillen, Duquesne, Glibert, Henrion,

Mme Herman-Michielsens, MM. Laverge, Monfils, Noerens, Peetermans, Petitjean, Simonet, Sprockeels, Van Aperen, Van den Broeck, Vandenhaute, Vandermarliere, Vandersmissen, Van Thillo et Waltniel.

Onthouden hebben zich:

Se sont abstenus:

Mme Aelvoet, MM. Aubecq, Dierickx, Gryp, Mme Harnie, MM. Hasquin, Houssa, Janzegers, Lannoye et Vaes.

De Voorzitter. — Ik breng artikel 22 in stemming.

Je mets aux voix l'article 22.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Wij stemmen nu over het amendement van de heer De Bondt bij artikel 23.

Nous passons au vote sur l'amendement de M. De Bondt à l'article 23.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

163 leden zijn aanwezig.

163 membres sont présents.

135 stemmen neen.

135 votent non.

18 stemmen ja.

18 votent oui.

10 onthouden zich.

10 s'abstiennent.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Neen hebben gestemd:

Ont voté non:

MM. Adriaenssens, Akkermans, Antoine, Appeltans, Arts, Aubecq, Baert, Barzin, Bayenet, Belot, Blanpain, Mme Blomme, MM. Boël, Borin, Borremans, Bourgois, Capoen, Cardoen, Cerexhe, Chabert, Claeys, Clerdent, Collignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De Belder, De Beul, De Bremaeker, Decléry, De Cooman, Delloy, De Loor, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Deneir, Deprez, de Seny, de Wasseige, Deworme, De Wulf, Didden, Diegenant, Donnay, Duquesne, Egelmeers, Eicher, Erdman, Evrard, Falise, Flagothier, Garcia, A. Geens, G. Geens, Geveno, Ghesquière, Gijs, Glibert, Grosjean, Guillaume, Mme Hanquet, MM. Hansenne, Hasquin, Henneuse, Henrion, Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Houssa, Kenzeler, Lafosse, Lallemant, Langendries, Larcier, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Luyten, Marchal, Matthys, Mme Mayence-Goossens, MM. Meyntjens, Minet, Moens, Mommerency, Monfils, Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Péciaux, Peeters, Petitjean, Poulain, Pouillet, Priëls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Simonet, Smeers, Spitaels, Stroobant, Suykerbuyk, Swaelen, Swinnen, Taminiaux, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vandekerckhove, Vandenhaute, Vanderborcht, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Van Rompuy, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Kelchtermans.

Ja hebben gestemd:

Ont voté oui:

MM. Anthuenis, Bascour, Bosmans, Buchmann, De Backer, De Bondt, Declerck, Dillen, Mme Herman-Michielsens, MM. Laverge, Noerens, Peetermans, Sprockeels, Van Aperen, Van den Broeck, Vandermarliere, Vandersmissen et Waltniel.

Onthouden hebben zich :

Se sont abstenus :

Mme Aelvoet, MM. Désir, Desmedt, Dierickx, Gryp, Mme Harnie, MM. Janzegers, Lannoye, Vaes et Van Thillo.

De heer Pede. — Mijnheer de Voorzitter, mijn stemapparaat heeft niet gewerkt. Ik had « ja » willen stemmen.

De Voorzitter. — Akte wordt u daarvan gegeven.

Ik breng artikel 23 in stemming.

Je mets aux voix l'article 23.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — Wij moeten ons nu uitspreken over het amendement van de heer Didden c.s. dat ertoe strekt een artikel 26bis (nieuw) in te voegen.

Nous avons à nous prononcer maintenant sur l'amendement déposé par M. Didden et consorts tendant à l'insertion d'un article 26bis (nouveau).

Dit amendement werd door de regering aanvaard tijdens de bespreking.

Le gouvernement a accepté cet amendement.

L'assemblée est-elle d'accord pour l'adopter ?

Gaat de vergadering akkoord om dit amendement aan te nemen ? (*Instemming.*)

— L'amendement tendant à l'insertion d'un article 26bis (nouveau) est adopté.

Het amendement dat ertoe strekt een artikel 26bis (nieuw) in te voegen, is aangenomen.

M. le Président. — Nous avons à nous prononcer maintenant sur l'amendement déposé par M. Hasquin et consorts tendant à l'insertion d'un article 26bis (nouveau).

Wij moeten ons nu uitspreken over het amendement van de heer Hasquin c.s. dat ertoe strekt een artikel 26bis (nieuw) in te voegen.

Mme Delruelle-Ghobert. — Monsieur le Président, je demande le vote nominatif.

M. le Président. — Cette demande est-elle appuyée ? (*Plus de neuf membres se lèvent.*)

Le vote nominatif étant régulièrement demandé, il va y être procédé.

Nous passons au vote sur l'amendement de M. Hasquin et consorts.

Wij stemmen over het amendement van de heer Hasquin c.s.

— Il est procédé au vote nominatif.

Er wordt tot naamstemming overgegaan.

163 membres sont présents.

163 leden zijn aanwezig.

120 votent non.

120 stemmen neen.

36 voten oui.

36 stemmen ja.

7 s'abstiennent.

7 onthouden zich.

En conséquence, l'amendement n'est pas adopté.

Derhalve is het amendement niet aangenomen.

Ann. parl. Sénat — Session extraordinaire 1988
Parlem. Hand. Senaat — Buitengewone zitting 1988

Ont voté non :

Neen hebben gestemd :

MM. Adriaenssens, Akkermans, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Belot, Blanpain, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borremans, Bourgois, Capoen, Cardoen, Cerexhe, Chabert, Claeys, Collignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De Belder, De Beul, De Bondt, De Breaecker, De Cooman, Delloy, De Loor, Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, de Wasseige, Deworme, De Wulf, Didden, Diegenant, Donnay, Egelmers, Eicher, Erdman, Evrard, Falise, Flagother, Garcia, A. Geens, G. Geens, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Mme Hanquet, MM. Hansenne, Henneuse, Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Kenzeler, Lafosse, Lallemant, Langendries, Larcier, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Luyten, Marchal, Matthys, Meyntjens, Minet, Moens, Mommerency, Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Peeters, Poulain, Poulet, Priéls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Smeers, Spitaels, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Suykerbuyk, Swaelen, Swinnen, Taminiaux, Tous-saint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vandekerckhove, Vanderborcht, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hoeland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Kelchtermans.

Ont voté oui :

Ja hebben gestemd :

MM. Anthuenis, Aubecq, Barzin, Bascour, Boël, Bosmans, Buchmann, Clerdent, De Backer, Declerck, Decléry, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Désir, Desmedt, Duquesne, Glibert, Hasquin, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Houssa, Laverge, Mme Mayence-Goossens, MM. Monfils, Noerens, Pede, Peetermans, Petitjean, Simonet, Sprockeels, Van Apen, Van den Broeck, Vandenhaute, Vandermarliere, Vandersmissen, Van Thillo et Waltniel.

Se sont abstenus :

Onthouden hebben zich :

Mme Aelvoet, MM. Dierickx, Gryp, Mme Harnie, MM. Janzegers, Lannoye et Vaes.

M. le Président. — Nous avons à nous prononcer maintenant sur l'amendement déposé par M. Mouton tendant également à l'insertion d'un article 26bis (nouveau).

Wij moeten ons nu uitspreken over het amendement van de heer Mouton dat er eveneens toe strekt een artikel 26bis (nieuw) in te voegen.

Le gouvernement accepte-t-il cet amendement ? (*Assentiment.*)

L'assemblée est-elle d'accord pour l'adopter ?

Gaat de vergadering akkoord om dit amendement aan te nemen ? (*Instemming.*)

— L'amendement tendant à l'insertion d'un article 26bis (nouveau) est adopté.

Het amendement dat ertoe strekt een artikel 26bis (nieuw) in te voegen, is aangenomen.

De Voorzitter. — De heer Didden heeft gisteren mondeling een subamendement op het amendement van de heer Mouton voorgesteld.

Hier, M. Didden a proposé, oralement, un sous-amendement à l'amendement de M. Mouton.

We herinneren u aan de inhoud van dit subamendement :

« In § 2, 1°, derde lid, van dit artikel, tussen de woorden «regeringscommissaris» en «worden» in te voegen de woorden «of regeringsafgevaardigde.» »

« Au § 2, 1°, troisième alinéa, de cet article, à la suite des mots «commissaire du gouvernement», insérer les mots «ou délégué du gouvernement.» »

De heer Didden. — Ik handhaaf mijn amendement niet, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — Het amendement is dus ingetrokken.

L'amendement est donc retiré.

Hier, M. Mouton a proposé, oralement, un amendement à l'article 27.

De heer Mouton heeft gisteren mondeling een amendement bij artikel 27 voorgesteld.

Je vous en rappelle les termes :

« A cet article, insérer, entre le premier et le deuxième tiret, le membre de phrase suivant :

« — de l'article 26bis qui produit ses effets au 1er janvier 1983; »

« Tussen het eerste en het tweede streepje van dit artikel, het volgende zinsdeel in te voegen :

« — artikel 26bis dat uitwerking heeft op 1 januari 1983; »

Dit amendement werd door de regering aanvaard.

Le gouvernement a accepté cet amendement.

L'assemblée est-elle d'accord pour l'adopter ?

Gaat de vergadering akkoord om dit amendement aan te nemen? (Instemming.)

— L'amendement à l'article 27 est adopté.

Het amendement bij artikel 27 is aangenomen.

M. le Président. — Je mets aux voix l'article 27 ainsi modifié. Ik breng het aldus gewijzigde artikel 27 in stemming.

— Adopté.

Aangenomen.

De Voorzitter. — De andere artikelen van het ontwerp van wet werden reeds vroeger aangenomen. Wij stemmen straks over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Les autres articles du projet de loi ayant déjà été adoptés, le vote sur l'ensemble interviendra dans un instant.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Dames en heren, de commissie voor de Parlementaire Werkzaamheden stelt voor toekomstige week volgende agenda voor :

Woensdag, 20 juli 1988, 's namiddags te 15 uur en eventueel 's avonds te 19 uur :

1. Mondelinge vragen.

2. Ontwerp van wet tot aanvulling en wijziging van de pachtwetgeving.

3. Ontwerp van wet ter bevordering van de continuïteit van landbouwbedrijven.

Er zijn geen stemmingen. (Gelach.)

La commission du Travail parlementaire propose, pour la semaine prochaine, l'ordre du jour suivant :

Mercredi, 20 juillet 1988, l'après-midi à 15 heures, et éventuellement le soir à 19 heures :

1. Questions orales.

2. Projet de loi complétant et modifiant la législation sur le bail à ferme.

3. Projet de loi visant à promouvoir la continuité des entreprises agricoles.

Le Sénat est-il d'accord sur cette proposition d'ordre du jour ?

Is de Senaat het eens met deze regeling van de werkzaamheden? (Instemming.)

Il en est ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

PROJET DE LOI PORTANT DES MESURES URGENTES EN MATIERE D'ENSEIGNEMENT

Vote

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DRINGENDE MAATREGELEN TER ZAKE VAN ONDERWIJS

Stemming

M. le Président. — Nous passons au vote sur l'ensemble du projet de loi portant des mesures urgentes en matière d'enseignement.

Wij gaan over tot de stemming over het geheel van het ontwerp van wet houdende dringende maatregelen ter zake van onderwijs.

Le vote commence.

De stemming begint.

— Il est procédé au vote nominatif.

Er wordt tot naamstemming overgegaan.

166 membres sont présents.

166 leden zijn aanwezig.

130 votent oui.

130 stemmen ja.

36 s'abstiennent.

36 onthouden zich.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Derhalve is het ontwerp van wet aangenomen.

Il sera transmis à la Chambre des représentants.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Ont voté oui :

Ja hebben gestemd :

M. Adriaenssens, Mme Aelvoet, MM. Akkermans, Antoine, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Belot, Blanpain, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Borremans, Bourgeois, Capoen, Cardoen, Cerexhe, Chabert, Claeys, Collignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De Belder, De Beul, De Bondt, De Bremaeker, De Cooman, Delloy, De Loor, Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, Désir, Desmedt, de Wasseige, Deworme, De Wulf, Didden, Diegenant, Dierickx, Donnay, Egelmeeers, Eicher, Erdman, Evrard, Falise, Flagothier, Garcia, A. Geens, G. Geens, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Mmes Hanguet, Harnie, MM. Henneuse, Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Janzegers, Kenzeler, Lafosse, Lallemand, Langendries, Lannoye, Larcier, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Marchal, Mathot, Matthys, Meyntjens, Minet, Moens, Mommerency, Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Peeters, Poulain, Pcullet, Priëls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Smeers, Spitaels, Mme Staels

Dompas, MM. Stroobant, Suykerbuyk, Swaelen, Swinnen, Taminiaux, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vaes, Vandekerckhove, Vanderborght, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Van Rompuy, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Kelchtermans.

Se sont abstenus :

Onthouden hebben zich :

MM. Anthuenis, Aubecq, Barzin, Bascour, Boël, Bosmans, Buchmann, Clerdent, De Backer, Declerck, Decléty, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Dillen, Duquesne, Glibert, Gryp, Hasquin, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Houssa, Laverge, Mme Mayence-Goossens, MM. Monfils, Noerens, Pede, Peetermans, Petitjean, Simonet, Sprockeels, Van Aperen, Van den Broeck, Vandenhoute, Vandermarliere, Vandersmissen, Van Thillo et Waltniel.

M. le Président. — Les membres qui se sont abstenus sont priés de faire connaître les motifs de leur abstention.

M. Hasquin. — Monsieur le Président, nous nous sommes abstenus pour les motifs que j'ai exposés lors de la discussion du projet de loi.

Nous n'acceptons pas le rythme de travail que nous impose la majorité. Il est, en effet, inadmissible de trouver en commission septante pages dactylographiées sur sa table de travail et de devoir en commencer immédiatement la discussion sans même avoir pu les lire !

M. Paque. — M. Hasquin ne semble pas être habitué à tavailler dur.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE POUR L'ANNEE BUDGETAIRE 1988

Vote

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELEN- BEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSSCHULD- BEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1988

Stemming

De Voorzitter. — Ik stel de Senaat voor één enkele stemming te houden over deze ontwerpen van wet in hun geheel.

Je propose au Sénat de se prononcer par un seul vote sur l'ensemble de ces projets de loi. (*Assentiment.*)

De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

166 leden zijn aanwezig.

166 membres sont présents.

122 stemmen ja.

122 votent oui.

44 stemmen neen.

44 votent non.

Derhalve zijn de ontwerpen van wet aangenomen.

En conséquence, les projets de loi sont adoptés.

Ze zullen aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd.

Ils seront soumis à la sanction royale.

Ja hebben gestemd :

Ont voté oui :

M. Adriaensens, Akkermans, Antoine, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Belot, Blanpain, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Borremans, Bourgeois, Capoen, Cardoen, Chabert, Claeys, Collignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De Belder, De Beul, De Bondt, De Bremaeker, De Cooman, Delloy, De Loor, Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, de Wasseige, De Wulf, Didden, Diegenant, Donnay, Egelmeers, Eicher, Erdman, Evrard, Falise, Flagothier, Garcia, A. Geens, G. Geens, Geveno, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Guillaume, Mme Hanquet, MM. Hansenne, Henneuse, Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Kanzeler, Lafosse, Lallemand, Langendries, Larcier, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Luyten, Marchal, Mathot, Matthys, Meyntjens, Minet, Moens, Mommerency, Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbrough, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Peeters, Poulain, Pouillet, Priëls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Smeers, Spitaels, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Suykerbuyk, Swaelen, Swinnen, Taminiaux, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vandekerckhove, Vanderborght, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Van Rompuy, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Kelchtermans.

Neen hebben gestemd :

Ont voté non :

Mme Aelvoet, MM. Anthuenis, Aubecq, Barzin, Bascour, Boël, Bosmans, Buchmann, Clerdent, De Backer, Declerck, Decléty, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Désir, Desmedt, Dieckx, Dillen, Duquesne, Glibert, Gryp, Mme Harnie, MM. Hasquin, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Houssa, Janzegers, Lannoye, Laverge, Mme Mayence-Goossens, MM. Monfils, Noerens, Pede, Peetermans, Petitjean, Simonet, Sprockeels, Vaes, Van Aperen, Van den Broeck, Vandenhoute, Vandermarliere, Vandersmissen, Van Thillo et Waltniel.

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING EN AANVULLING VAN DE WETGEVING OP DE PENSIOENEN EN RENTEN VAN DE BURGERLIJKE SLACHTOFFERS VAN DE OORLOGEN 1914-1918 EN 1940-1945 EN VAN HUN RECHTHEBBENDEN

Stemming

PROJET DE LOI MODIFIANT ET COMPLETANT LA LEGISLATION RELATIVE AUX PENSIONS ET RENTES DES VICTIMES CIVILES DES GUERRES 1914-1918 ET 1940-1945 ET DE LEURS AYANTS DROIT

Vote

De Voorzitter. — Wij moeten nu stemmen over het geheel van het ontwerp van wet tot wijziging en aanvulling van de wetgeving op de pensioenen en renten van de burgerlijke slachtoffers van de oorlogen 1914-1918 en 1940-1945 en van hun rechthebbenden.

Nous devons procéder maintenant au vote sur l'ensemble du projet de loi modifiant et complétant la législation relative aux pensions et rentes des victimes civiles des guerres 1914-1918 et de 1940-1945 et de leurs ayants droit.

Het woord is aan de heer Van Hooland voor een stemverklaring.

De heer Van Hooland. — Zeer geachte Voorzitter en ministers, onze fractie zal het ontwerp van wet ten gunste van de

oorlogsslachtoffers en hun rechthebbenden goedkeuren. Ik darf en mag hier onbevangen de aandacht van de Senaat en in het bijzonder die van de regering vragen. Onder meer, omdat wij hier niet alleen spreken over cijfers, doch ook over waarden; onder meer, omdat wij allen in binnen- en buitenland traditioneel en oprecht ijveren voor menselijkheid en generositeit; onder meer, omdat wij in het regeerakkoord in hoofdstuk 3 over de kwaliteit van het leven op ons hebben genomen « als van het grootste belang bijzondere aandacht te besteden aan de bescherming van de rechten van de burger ».

Daarom durft onze fractie bij deze gelegenheid de regering vragen ook de uitvoering te verzekeren van de volgende bepaling van het regeerakkoord, door de meerderheid in Kamer en Senaat goedgekeurd, namelijk. « De regering zal in het kader van de pacificatie tussen de Gemeenschappen maatregelen bestuderen die kunnen bijdragen tot de verzoening tussen alle burgers. »

In het verslag bij het ontwerp dat wij zullen goedkeuren, lezen wij dat er nog 399 314 pensioen- en rentegerechtigden zijn. Onze vraag beoogt meer gerechtigheid, correct menselijke en sociale steun ten voordele van enkele duizenden, van wie velen hun vader, hun grootvader of straks hun overgrootvader nooit of nauwelijks hebben gekend. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Wij gaan over tot de stemming over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Nous passons au vote nominatif sur l'ensemble du projet de loi.

De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

168 leden zijn aanwezig.

168 membres sont présents.

167 stemmen ja.

167 votent oui.

1 onthoudt zich.

1 s'abstient.

Derhalve is het ontwerp van wet aangenomen.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Il sera transmis à la Chambre des représentants.

Ja hebben gestemd:

Ont voté oui:

M. Adriaenssens, Mme Aelvoet, MM. Akkermans, Anthuenis, Antoine, Appeltans, Arts, Aubecq, Baert, Barzin, Bascour, Bayenet, Belot, Blanpain, Mme Blomme, MM. Bockstal, Boël, Borin, Borremans, Bosmans, Bourgeois, Buchmann, Capoen, Cardoen, Cerehe, Chabert, Claeys, Clerdent, Collignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De Backer, De Beul, De Bondt, De Bremaecker, Declerck, Decléty, De Cooman, Delloy, De Loor, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, Désir, Desmedt, de Wasseige, Deworme, De Wulf, Didden, Diegenant, Dierickx, Donnay, Duquesne, Egelmeers, Eicher, Erdman, Evers, Evrard, Falise, Flagothier, Garcia, A. Geens, G. Geens, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Glibert, Grosjean, Gryp, Guillaume, Mme Hanquet, M. Hansenne, Mme Harnie, MM. Hasquin, Henneuse, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Houssa, Kenzeler, Lafosse, Lallemand, Langendries, Lannoye, Larcier, Laverge, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Luyten, Mainil, Marchal, Mathot, Matthys, Mme Mayence-Gossens, MM. Meyntjens, Minet, Moens, Mommerency, Monfils, Moureaux, Mouton, Noerens, Op't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Pede, Peetermans, Peeters, Petitjean, Poulain, Pouillet, Priëls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Simonet, Smeers, Spitaels, Spröckeels, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Suykerbuyk, Swaelen, Swinnen, Taminiaux,

Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vaes, Van Aperen, Vandekerckhove, Van den Broeck, Vandenhoute, Vanderborght, Vandermarliere, Vandersmissen, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Van Rompuy, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Waltniel, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Kelchtermans.

Onthoudt zich:

S'abstient:

M. Van Thillo.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN VOLGENDE INTERNATIONALE AKTEN:

- 1) OVEREENKOMST TUSSEN DE VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA EN HET KONINKRIJK BELGIE, DE BONDSREPUBLIEK DUITSLAND, DE REPUBLIEK ITALIE, HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN EN HET VERENIGD KONINKRIJK VAN GROOT-BRITANNIE EN NOORD-IERLAND INZAKE DE INSPECTIES DIE VERBAND HOUDEN MET HET VERDRAG TUSSEN DE VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA EN DE UNIE VAN SOCIALISTISCHE SOVJETREPUBLIEKEN INZAKE DE VERWIJDERING VAN HUN MIDDELLANGE- EN KORTERE-AFSTANDSRAKETTEN EN BIJLAGE, ONDERTEKEND TE BRUSSEL OP 11 DECEMBER 1987
- 2) OVEREENKOMST TUSSEN HET KONINKRIJK BELGIE EN DE UNIE VAN SOCIALISTISCHE SOVJETREPUBLIEKEN BETREFFENDE DE INSPECTIES OP HET BELGISCH GRONDGEBIED, BEDOELD IN HET VERDRAG TUSSEN DE UNIE VAN SOCIALISTISCHE SOVJETREPUBLIEKEN EN DE VERENIGDE STATEN VAN AMERIKA INZAKE DE VERWIJDERING VAN HUN MIDDELLANGE- EN KORTERE-AFSTANDSRAKETTEN, GESLOTEN DOOR UITWISSELING VAN NOTA'S, GEDAGTEKEND BRUSSEL, 19 FEBRUARI 1988

Stemming

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DES ACTES INTERNATIONAUX SUIVANTS:

- 1) ACCORD ENTRE LES ETATS-UNIS D'AMERIQUE ET LE ROYAUME DE BELGIQUE, LA REPUBLIQUE FEDERALE D'ALLEMAGNE, LA REPUBLIQUE ITALIENNE, LE ROYAUME DES PAYS-BAS ET LE ROYAUME-UNI DE GRANDE-BRETAGNE ET D'IRLANDE DU NORD CONCERNANT LES INSPECTIONS DANS LE CADRE DU TRAITE ENTRE LES ETATS-UNIS D'AMERIQUE ET L'UNION DES REPUBLIQUES SOCIALISTES SOVIETIQUES SUR L'ELIMINATION DE LEURS MISSILES A PORTEE INTERMEDIAIRE ET A PLUS COURTE PORTEE, ET ANNEXE, SIGNES A BRUXELLES LE 11 DECEMBRE 1987
- 2) ACCORD ENTRE LE ROYAUME DE BELGIQUE ET L'UNION DES REPUBLIQUES SOCIALISTES SOVIETIQUES RELATIF AUX INSPECTIONS SUR LE TERRITOIRE BELGE PREVUES PAR LE TRAITE ENTRE L'UNION DES REPUBLIQUES SOCIALISTES SOVIETIQUES ET LES ETATS-UNIS D'AMERIQUE SUR L'ELIMINATION DE LEURS MISSILES A PORTEE INTERMEDIAIRE ET A PLUS COURTE PORTEE, CONCLU PAR ECHANGE DE NOTES, DATEES DE BRUXELLES, LE 19 FEVRIER 1988

Vote

De Voorzitter. — Wij moeten nu stemmen over het geheel van het ontwerp van wet houdende de goedkeuring van twee internationale akten.

Nous devons nous prononcer maintenant sur l'ensemble du projet de loi portant approbation de deux actes internationaux.

Het woord is aan mevrouw Aelvoet voor een stemverklaring.

Mevrouw Aelvoet. — Mijnheer de Voorzitter, wij hebben vanochtend tijdens de bespreking van de overeenkomsten over de middellange-afstandsraketten aangekondigd dat de Groenen deze zouden goedkeuren. Ik vraag dus helemaal niet het woord om daaraan op enigerlei wijze afbreuk te doen. Integendeel, ik bevestig dit.

Tijdens de discussie heeft minister Tindemans een belangrijke toezegging gedaan die ik graag aan alle collega's wil mededelen. Wij hebben de minister gevraagd, aangezien de betrokken raketten van onze bodem zullen worden verwijderd, dat wij als parlementsleden tenminste *post factum* de gegevens in handen zouden krijgen over de overeenkomst die hieromtrent heeft bestaan tussen België en de Verenigde Staten. Wij vinden het immers normaal dat het Parlement wordt geïnformeerd over de verdragen die België bindt met het buitenland. De minister heeft gezegd dat hij dit verzoek zal voorleggen aan de regering. Ik heb gemeend dat het verscheidene collega's interesseert te weten dat de minister die toezegging heeft gedaan, zodat al degenen die in het verleden een pleidooi hebben gehouden voor meer doorzichtigheid en meer openbaarheid in het veiligheidsbeleid, nu de nodige druk op de regering kunnen uitoefenen om *post factum* gedaan te krijgen wat wij reeds lang vragen. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Wij stemmen nu over het ontwerp van wet betreffende de twee internationale akten.

Nous passons au vote sur le projet de loi concernant les deux actes internationaux.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

167 leden zijn aanwezig.

167 membres sont présents.

Allen stemmen ja.

Tous votent oui.

Derhalve is het ontwerp van wet aangenomen.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd.

Il sera soumis à la sanction royale.

(*Algemeen applaus.*)

Aan de stemming hebben deelgenomen:

Ont pris part au vote:

M. Adriaenssens, Mme Aelvoet, MM. Akkermans, Anthuenis, Antoine, Appeltans, Arts, Aubecq, Baert, Barzin, Bascour, Bayenet, Belot, Blanpain, Mme Blomme, MM. Bockstal, Boël, Borin, Borremans, Bosmans, Bourgois, Buchmann, Capoen, Cardoen, Cerexhe, Chabert, Claeys, Collignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De Backer, De Belder, De Beul, De Bondt, De Bremaeker, Declerck, Decléty, De Cooman, Delloy, De Loor, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, Désir, Desmedt, de Wasseige, Deworme, De Wulf, Didden, Diegenant, Dierickx, Dillen, Donnay, Duquesne, Egelmeers, Eicher, Erdman, Evers, Evrard, Falise, Flagthier, Garcia, A. Geens, G. Geens, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Glibert, Grosjean, Gryp, Guillaume, Mme Hanquet, M. Hansenne, Mme Harnie, MM. Hasquin, Henneuse, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Janzegers, Kenzeler, Lafosse, Lallemand, Langendries, Lannoye, Larcier, Laverge, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Luyten, Mainil, Marchal, Mathot, Matthys, Mme Mayence-Goossens, MM. Meyntjens, Minet, Moens, Mommerency,

Monfils, Moureaux, Mouton, Noerens, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Pede, Peeters, Petitjean, Poulain, Poulet, Priëls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Simonet, Smeers, Spitaels, Sprockeels, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Suykerbuyk, Swaen, Swinnen, Taminiaux, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vaes, Van Aperen, Vandekerckhove, Van den Broeck, Vandenhaute, Vanderborcht, Vandermarliere, Vandersmissen, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Van Rompuy, Vanroy, Van Thillo, Verhaegen, Verschueren, Waltniel, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Kelchtermans.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE GOEDKEURING VAN HET AKKOORD TUSSEN DE BELGISCH-LUXEMBURGSE ECONOMISCHE UNIE EN DE REGERING VAN DE REPUBLIEK LIBERIA INZAKE DE WEDERZIJDS BEVORDERING EN BESCHERMING VAN INVESTERINGEN, ONDERTEKEND TE MONROVIA OP 5 JUNI 1985

Stemming

PROJET DE LOI PORTANT APPROBATION DE L'ACCORD ENTRE L'UNION ECONOMIQUE BELGO-LUXEMBOURGEOISE ET LE GOUVERNEMENT DE LA REPUBLIQUE DU LIBERIA RELATIF A LA PROMOTION ET A LA PROTECTION RECIPROQUES DES INVESTISSEMENTS, SIGNE A MONROVIA LE 5 JUIN 1985

Vote

De Voorzitter. — Wij gaan over tot de stemming over het geheel van het ontwerp van wet houdende goedkeuring van het akkoord tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie en de regering van de republiek Liberia.

Nous passons au vote sur l'ensemble du projet de loi portant approbation de l'accord entre l'Union économique belgo-luxembourgeoise et le gouvernement de la république du Libéria.

De stemming begint.

Le vote commence.

— Er wordt tot naamstemming overgegaan.

Il est procédé au vote nominatif.

162 leden zijn aanwezig.

162 membres sont présents.

Allen stemmen ja.

Tous votent oui.

Derhalve is het ontwerp van wet aangenomen.

En conséquence, le projet de loi est adopté.

Het zal aan de Kamer van volksvertegenwoordigers worden overgezonden.

Il sera transmis à la Chambre des représentants.

Aan de stemming hebben deelgenomen:

Ont pris part au vote:

M. Adriaenssens, Mme Aelvoet, MM. Akkermans, Anthuenis, Antoine, Appeltans, Arts, Aubecq, Baert, Barzin, Bascour, Bayenet, Belot, Blanpain, Mme Blomme, MM. Boël, Borin, Borremans, Bosmans, Bourgois, Buchmann, Capoen, Cardoen, Cerexhe, Chabert, Claeys, Collignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De Backer, De Belder, De Beul, De Bondt, De Bremaeker, Declerck, Decléty, De Cooman, Delloy, De Loor, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, Désir, Desmedt, de Wasseige, Deworme, De Wulf, Didden, Diegenant, Dierickx, Dillen, Donnay, Duquesne, Egelmeers, Eicher, Erdman, Evers, Evrard, Falise, Flag-

thier, Garcia, A. Geens, G. Geens, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Glibert, Grosjean, Gryp, Guillaume, Mme Hanquet, M. Hansenne, Mme Harnie, MM. Hasquin, Henneuse, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Hismans, Hofman, Holsbeke, Hotyat, Janzegers, Kenzeler, Lafosse, Lallemand, Langendries, Lannoye, Larcier, Laverge, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Mainil, Marchal, Mathot, Matthys, Mme Mayence-Goossens, MM. Meyntjens, Minet, Moens, Mommerency, Monfils, Moureaux, Mouton, Noerens, Op 't Eynde, Ottenbourgh, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Pede, Peetermans, Petitjean, Poulain, Pouillet, Priëls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Simonet, Smeers, Spitaels, Sprockeels, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Suykerbuyk, Swaelen, Swinnen, Taminiaux, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vaes, Van Aperen, Vandekerckhove, Van den Broeck, Vanderborgh, Vandermarliere, Vandersmissen, Van Eetvelt, Vanha-verbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwen-huyze, Van Rompaey, Van Rompuy, Van Thillo, Verhaegen, Verschueren, Waltniel, Weyts, Wintgens Wyninckx et Kelchtermans.

INTERPELLATIE VAN DE HEER DIERICKX TOT DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING, OVER «HET VERLENEN VAN UITSTEL VAN LEGERDIENST AAN EEN VOETBALSPELER EN ZIJN NIEUWE BELEIDSOP-TIE INZAKE HET VERLENEN VAN UITSTEL»

Stemming over de eenvoudige motie

INTERPELLATION DE M. DIERICKX AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE, SUR «L'OCTROI A UN JOUEUR DE FOOTBALL D'UN SURSIS D'APPEL ET SA NOUVELLE OPTION POLITIQUE EN MATIERE D'OC-TROI DES SURSIS»

Vote sur la motion pure et simple

De Voorzitter. — Dames en heren, tot besluit van de interpellatie van de heer Dierickx tot de minister van Landsverdediging werden twee moties ingediend.

Mesdames, messieurs, deux motions ont été déposées en conclusion de l'interpellation de M. Dierickx au ministre de la Défense nationale.

De ene, de eenvoudige motie, door de heren Gijs en Egelmeers luidt:

«De Senaat,

Gehoord de interpellatie van de heer Dierickx en het antwoord van de minister van Landsverdediging,

Gaat over tot de orde van de dag.»

«Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de M. Dierickx et la réponse du ministre de la Défense nationale,

Passe à l'ordre du jour.»

De andere, door de heer Janzegers, mevrouw Nélis en de heren Desmedt, Noerens en Vandenhaute luidt:

«De Senaat,

Gehoord de interpellatie van de heer Dierickx betreffende de verdaging van oproeping verleend aan een voetballer,

En gehoord het antwoord van de minister van landsverdediging,

Verzoekt de minister deze verdaging voor drie jaar ongedaan te maken en binnen zes maanden aan het Parlement de objectieve criteria mede te delen die het toestaan van verdagingen in de toekomst rechtvaardigen.»

«Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de M. Dierickx, relative à un sursis d'appel accordé à un joueur de football, et la réponse du ministre de la Défense nationale,

Invite le ministre à annuler ce sursis de trois ans et à communiquer dans les six mois au Parlement les critères objectifs qui justifieront à l'avenir l'octroi des sursis.»

Overeenkomstig ons reglement moeten wij stemmen over de eenvoudige motie die de voorrang heeft.

Conformément à notre règlement, nous devons nous prononcer sur la motion pure et simple qui bénéficie de la priorité.

Het woord is aan de heer Dierickx voor een stemverklaring.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Voorzitter, onze fractie vraagt de Senaat de eenvoudige motie te verwerpen en wel om de volgende redenen: de minister van Landsverdediging heeft in zijn antwoord op de interpellatie de waarheid niet gesproken.

Het uitstel van één jaar, aangevraagd door de Antwerpse club in september 1987 en verleend door de vorige minister van Landsverdediging, geschiedde op een volkomen wettelijke basis wat niet geldt voor de verdaging van oproeping met drie jaar verleend aan de heer Severeys om hem de mogelijkheid te geven zonder legerdienst 15 000 000 per jaar te verdienen in plaats van slechts 4,5 miljoen gedurende zijn legerdienst, wat hem contractueel en reglementair — artikel 46 van het reglement van de Belgische Voetbalbond — was toegezegd en gewaarborgd.

De minister sprak de waarheid niet toen hij zegde dat de heer Severeys pas op 25 mei vernam dat hij op 1 juni zijn legerdienst moest aanvatten, daar waar dit reeds was medegedeeld in een officiële brief van de legermacht van 24 februari, dus 3 maanden vroeger.

De minister zei evenmin de waarheid toen hij in zijn antwoord verklaarde dat hij door geen enkele Italiaanse minister was benaderd. Deze bewering wordt klaar tegengesproken door triomfalistische krantenartikels in de Italiaanse pers, onder andere in *Il Tirreno* van 2 en 3 juni jongstleden.

De minister heeft zijn onrechtmatige beslissing willen goedmaken en in een systeem plaatsen door vijf andere verdagingen te verlenen, ditmaal voor duidelijk sociale gevallen en ontwikkelingswerkers. Wij dagen de meerderheid uit deze sociale gevallen te vergelijken met de beslissing in de zaak-Severeys die de speler, zijn managers en de club van Pisa, tientallen miljoenen zal opleveren.

De Voorzitter. — Wij stemmen over de eenvoudige motie.

Nous passons au vote sur la motion pure et simple.

— Il est procédé au vote nominatif.

Er wordt tot naamstemming overgegaan.

151 membres sont présents.

151 leden zijn aanwezig.

112 votent oui.

112 stemmen ja.

38 votent non.

38 stemmen neen.

1 s'abstient.

1 onthoudt zich.

En conséquence, la motion pure et simple est adoptée.

Derhalve is de eenvoudige motie aangenomen.

Ont voté oui:

Ja hebben gestemd:

MM. Adriaensens, Akkermans, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Belot, Mme Blomme, MM. Bockstal, Borin, Borremans, Bourgois, Capoen, Cardoen, Cerexhe, Chabert, Claeys, Colignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De

Belder, De Beul, De Bondt, De Bremaeker, De Cooman, Delloy, De Loor, Deneir, Deprez, de Seny, de Wasseige, De Wulf, Didden, Diegenant, Donnay, Egemeers, Eicher, Erdman, Falise, Flagothier, Garcia, A. Geens, G. Geens, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Mme Hanquet, MM. Henneuse, Hismans, Hofman, Holsbeke, Horyat, Kenzeler, Lallemand, Langendries, Larcier, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Mainil, Marchal, Mathot, Matthys, Minet, Moens, Mommerency, Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Peeters, Poulain, Poulet, Priëls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Smeers, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Suykerbuyk, Swaelen, Swinnen, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vandekerckhove, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Van Hooland, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Van Rompuy, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Kelchtermans.

Ont voté non :

Neen hebben gestemd :

Mme Aelvoet, MM. Anthuenis, Barzin, Bascour, Boël, Bosmans, Buchmann, De Backer, Declercq, Decléry, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Désir, Desmedt, Dierickx, Duquesne, Glibert, Gryp, Mme Harnie, MM. Hasquin, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Janzegers, Lannoye, Laverge, Monfils, Noerens, Pede, Peetermans, Petitjean, Simonet, Sprockeels, Vaes, Van Aperen, Van den Broeck, Vandenhaute, Vandermarliere, Vandersmissen et Waltniel.

S'est abstenu :

Onthouden heeft zich :

M. Luyten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER DIERICKX TOT DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN OVER HET RECENTELIJK GESLOTEN AKKOORD TUSSEN GENEESHEREN EN ZIEKENFONDSEN EN

INTERPELLATIE VAN DE HEER PEETERS TOT DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN OVER « HET RECENT TUSSEN ARTSEN EN ZIEKENFONDSEN GESLOTEN AKKOORD »

Stemming over de eenvoudige motie

INTERPELLATION DE M. DIERICKX AU MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR LE RECENT ACCORD MEDICO-MUTUALISTE ET

INTERPELLATION DE M. PEETERS AU MINISTRE DES AFFAIRES SOCIALES SUR « LE RECENT ACCORD MEDICO-MUTUALISTE »

Vote sur la motion pure et simple

De Voorzitter. — Dames en heren, tot besluit van de interpellatie van de heer Dierickx en van die van de heer Peeters tot de minister van Sociale Zaken werden twee moties ingediend.

Mesdames, messieurs, deux motions ont été déposées en conclusion de l'interpellation de M. Dierickx et de celle de M. Peeters au ministre des Affaires sociales.

De ene, de eenvoudige motie, door de heren Deprez, Taminaux, Langendries en Egemeers luidt :

« De Senaat,

Gehoord de interpellaties van de heer Dierickx en van de heer Peeters en het antwoord van de minister van Sociale Zaken,

Gaat over tot de orde van de dag. »

« Le Sénat,

Ayant entendu les interpellations de MM. Dierickx et Peeters et la réponse du ministre des Affaires sociales,

Passe à l'ordre du jour. »

De andere, door mevrouw Harnie en de heren Lannoye en Gryp luidt :

« De Senaat,

Gehoord de interpellaties van de heren Dierickx en Peeters,

Gehoord het antwoord van de minister van Sociale Zaken,

Verzoekt de Senaat de regering bij een volgende gelegenheid het akkoord geneesheren-ziekenfondsen slechts goed te keuren na een debat in Kamer of Senaat en niet de dag vóór het debat zoals dit nu het geval is. »

« Le Sénat,

Ayant entendu les interpellations de MM. Dierickx et Peeters et la réponse du ministre des Affaires sociales,

Invite le gouvernement à n'approuver, lors d'une occasion ultérieure, l'accord médico-mutualiste qu'après un débat à la Chambre ou au Sénat et non le jour précédant le débat comme c'est le cas actuellement. »

Overeenkomstig ons reglement moeten wij stemmen over de eenvoudige motie die de voorrang heeft.

Conformément à notre règlement, nous devons nous prononcer sur la motion pure et simple qui bénéficie de la priorité.

— Il est procédé au vote nominatif.

Er wordt tot naamstemming overgegaan.

150 membres sont présents.

150 leden zijn aanwezig.

108 votent oui.

108 stemmen ja.

42 votent non.

42 stemmen neen.

En conséquence, la motion pure et simple est adoptée.

Derhalve is de eenvoudige motie aangenomen.

Ont voté oui :

Ja hebben gestemd :

MM. Adriaenssens, Akkermans, Appeltans, Arts, Baert, Bayenet, Belot, Mme Blomme, MM. Borin, Borremans, Bourgois, Capoen, Cardoen, Chabert, Claeyss, Collignon, Content, Cooreman, Mme Coorens, MM. Dalem, De Belder, De Beul, De Bondt, De Bremaeker, De Cooman, Delloy, De Loor, Deneir, Deprez, de Seny, De Seranno, de Wasseige, De Wulf, Didden, Diegenant, Donnay, Egemeers, Eicher, Erdman, Falise, Flagothier, A. Geens, G. Geens, Gevenois, Ghesquière, Gijs, Grosjean, Mme Hanquet, MM. Henneuse, Hismans, Hofman, Holsbeke, Horyat, Kenzeler, Lafosse, Lallemand, Langendries, Larcier, Jan Leclercq, Jean Leclercq, Leemans, Lenfant, Mme Lieten-Croes, MM. Lutgen, Luyten, Marchal, Matthys, Minet, Moens, Mommerency, Moureaux, Mouton, Op 't Eynde, Ottenbourg, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Paque, Pataer, Pécriaux, Peeters, Poulain, Priëls, Schellens, Schoeters, Seeuws, Smeers, Mme Staels-Dompas, MM. Stroobant, Suykerbuyk, Swaelen, Swinnen, Toussaint, Mmes Truffaut, Tyberghien-Vandenbussche, MM. Vandekerckhove, Vanderborght, Van Eetvelt, Vanhaverbeke, Vanlerberghe, Van Nevel, Vannieuwenhuyze, Van Rompaey, Vanroy, Verhaegen, Verschueren, Weyts, Wintgens, Wyninckx et Kelchtermans.

Ont voté non :

Neen hebben gestemd :

Mme Aelvoet, MM. Anthuenis, Barzin, Bascour, Boël, Bosmans, Buchmann, Cerexhe, De Backer, Declercq, Decléry, Mme Delruelle-Ghobert, MM. Désir, Desmedt, Dierickx, Dillen, Duquesne, Glibert, Gryp, Mme Harnie, MM. Hasquin, Henrion, Mme Herman-Michielsens, MM. Janzegers, Lannoye,

Laverge, Mme Mayence-Goossens, MM. Monfils, Noerens, Pede, Peetermans, Petitjean, Simonet, Sprockeels, Vaes, Van Aperen, Van den Broeck, Vandenhoute, Vandermarliere, Vandersmissen, Van Thillo et Waltniel.

INTERPELLATION DE M. LANNOYE AU SECRETAIRE D'ETAT A L'ENVIRONNEMENT ET A L'EMANCIPATION SOCIALE ET AU SECRETAIRE D'ETAT A LA SANTE PUBLIQUE ET A LA POLITIQUE DES HANDICAPES SUR « LA POLITIQUE MENEES PAR LE GOUVERNEMENT BELGE POUR ASSURER LA QUALITE DES EAUX DU BASSIN MOSAN ».

INTERPELLATIE VAN DE HEER LANNOYE TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR LEEFMILIEU EN MAATSCHAPPELIJKE EMANCIPATIE EN TOT DE STAATSSECRETARIS VOOR VOLKSGEZONDHEID EN GEHANDICAPTENBELEID OVER « HET BELEID VAN DE BELGISCHE REGERING TER BEVORDERING VAN DE KWALITEIT VAN HET WATER IN HET STROOMGEBIED VAN DE MAAS ».

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Lannoye au secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale et au secrétaire d'Etat à la Santé publique et à la Politique des Handicapés sur « la politique menée par le gouvernement belge pour assurer la qualité des eaux du bassin mosan ».

M. Seeuws, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

La parole est à l'interpellateur.

M. Lannoye. — Monsieur le Président, l'interpellation d'aujourd'hui vise à obtenir certains éclaircissements sur la politique de l'eau menée par le nouveau gouvernement. Si les compétences nationales en cette matière ne sont plus ce qu'elles étaient, il n'en demeure pas moins que l'Etat national reste toujours compétent pour le contrôle des normes de qualité de l'eau potable effectué par l'Institut d'hygiène et d'épidémiologie, ainsi que pour les conditions sectorielles du déversement des eaux usées provenant des différents secteurs industriels.

C'est par le biais d'un des bassins clés dans la politique de l'eau que j'aborderai le problème. Le bassin de la Meuse constitue, en effet, un réservoir d'eau potable pour 5 millions de personnes, qu'elles soient hollandaises, flamandes, bruxelloises ou wallonnes, ces dernières étant cependant minoritaires.

Récemment, plusieurs associations et groupements ont publié des rapports scientifiques et des études consacrés à la qualité des eaux de la Meuse. Ces différents rapports démontrent unanimement que la situation est loin d'être satisfaisante.

Le premier rapport auquel je souhaite me référer a été publié en janvier dernier par l'Association du service des eaux du Rhin et de la Meuse et par la Compagnie intercommunale bruxelloise des eaux. Permettez-moi de vous en citer quelques extraits.

« Il est constaté que l'assainissement des déversements d'eaux usées dans la Meuse connaît pour ainsi dire une stagnation depuis le début des années 80. Par conséquent, le service d'eau constate, par le biais de leurs prélèvements en eaux de Meuse, des points litigieux en ce qui concerne la qualité. Ceux-ci nécessitent une intervention urgente. L'assainissement des déversements dans la partie belge du bassin mosan accuse toujours un retard considérable.

En outre, aucun progrès n'est signalé à l'heure actuelle en ce qui concerne la concertation bilatérale entre la Belgique et les Pays-Bas ni dans celle entre la Belgique et la France ayant pour objet la qualité et la quantité de l'eau de Meuse. »

La RIWA — l'Association des services d'eau du Rhin et de la Meuse ainsi que la CIBE — Compagnie intercommunale bruxelloise des eaux — concluent, donc, sur base de ces rapports

que l'impasse qui résulte de cette situation représente une menace réelle pour l'alimentation en eau potable des 5 millions de personnes desservies. J'attire votre attention sur le fait que ce problème de la concertation entre les pays riverains de la Meuse est évoqué de façon très claire dans ces documents.

A cela s'ajoute la nécessité d'une concertation entre les autorités nationales et régionales, en l'occurrence, la Région wallonne.

Le deuxième rapport auquel je voudrais me référer a été publié en mars 1988, par la *Stichting Rijnwater* — association néerlandaise de protection de l'environnement. Au terme des conclusions sur les recherches consacrées à la Meuse et à la Sambre, il apparaît que la Meuse est violemment agressée par des pollutions de toutes sortes; les normes belges sont grossièrement inadéquates et les contrôles insuffisants; de ce fait, les risques pour la faune piscicole et la population vont croissant.

Par ailleurs, la *Stichting Rijnwater* désigne clairement les principaux pollueurs industriels situés dans le bassin mosan. Voici quelques jours, Greenpeace-Belgique, association bien connue pour de multiples raisons liées à des problèmes écologiques graves, attirait l'attention sur le fait que beaucoup de substances des listes noires et grises sont présentes dans les rejets des industries situées le long des cours d'eau du bassin mosan, dans les eaux de surface et dans les sédiments.

La liste noire, publiée en 1976 dans une directive européenne, mentionne toutes les substances toxiques considérées comme devant être éliminées, à terme, des rejets industriels et domestiques. La liste grise fait état de substances moins toxiques, mais dangereuses, et dont il faudrait en tout cas diminuer les rejets.

Il est utile de donner quelques précisions sur le document très fouillé de Greenpeace, que j'ai particulièrement apprécié. Je mettrai en exergue trois constats établis par l'association.

Parmi les atteintes à l'environnement qui présentent un danger pour la santé publique — ce qui explique le fait que mon interpellation soit également adressée au secrétaire d'Etat à la santé —, il a été démontré que le mercure rejeté, entre autres, par une entreprise située dans la vallée de la Sambre — je veux parler de Solvay — s'accumule dans les poissons en concentration allant jusqu'à 1,5 partie par million, ce qui est largement supérieur aux normes européennes de 0,3. Le danger potentiel pour le consommateur de poisson est manifeste.

On a aussi constaté des substances organo-chlorées rejetées notamment par la Cellulose des Ardennes, située à la frontière française et qui, fait piquant, est une entreprise presque publique puisque la Région wallonne en a racheté l'essentiel des parts. Le propriétaire est donc en même temps celui qui contrôle les rejets.

En outre, il a été constaté, dans la région liégeoise, la présence d'hydrocarbure aromatique dangereux dont le caractère mutagène est largement prouvé et qui provient des cokeries de Cockerill à Liège.

D'autres exemples sont tout aussi inquiétants.

Fait plus grave, les rejets de certaines entreprises se font en violation de la réglementation en vigueur. En effet, l'arrêté royal du 3 août 1976 portant réglementation générale relative au déversement des eaux usées dans les eaux de surface dit clairement que « toute substance de la liste noire ou de la liste grise de la directive européenne est interdite de déversement sauf s'il en est fait mention de façon explicite dans les autorisations ». Or, ces autorisations sont parfois tout à fait absentes.

Dans d'autres cas, les normes sectorielles en vigueur, dont je me réserve le droit de penser qu'elles sont insuffisantes, et je le démontrerai, sont régulièrement dépassées. C'est notamment le cas pour l'entreprise Solvay à Jemeppe-sur-Sambre et pour les cokeries de Cockerill à Liège.

C'est là un constat accablant.

Si l'épuration des eaux usées d'origine domestique n'est plus, il est vrai, de la compétence du gouvernement national, mais relève de la Région wallonne, la matière relative aux rejets industriels reste de la compétence nationale. La difficulté de gérer cette compétence résulte du fait que les conditions sectorielles sont imposées par le pouvoir national, alors que les

autorisations de déversement relèvent de la Région. La nécessité d'une concertation permanente entre les deux niveaux est d'autant plus évidente.

Entrons maintenant dans le vif du sujet. Depuis de nombreuses années, madame le secrétaire d'Etat, les actes du gouvernement sortant, dont vous faisiez déjà partie, n'étaient pas à la mesure des déclarations d'intention formulées tant au niveau international que national. J'espère que nous n'aurons plus à déplorer pareille situation dans l'actuel gouvernement.

Il est important de faire remarquer que les conditions sectorielles de déversements, fixées par arrêté royal, n'ont pas évolué comme elles auraient dû le faire. Récemment, les nouvelles conditions sectorielles ont été publiées au *Moniteur belge* du 22 mars 1988. Elles intéressent divers secteurs industriels, notamment les industries du chlore, des tanneries et de production de PCP.

C'est le statu quo pour les industries du chlore, statu quo inacceptable dans la mesure où il s'agit de rejets de substances toxiques qui, en toute logique, doivent progressivement être éliminées. En ce qui concerne les rejets des tanneries et de la production de PCP, la situation est plus grave, puisque les conditions de déversement sont aujourd'hui plus favorables qu'elles ne l'étaient hier. Nous constatons à ce niveau une régression, ce qui est encore moins acceptable.

Par ailleurs, j'ai cité des travaux qui ont été publiés et qui révèlent que les contrôles sont insuffisants.

Vous connaissez aussi bien que moi la situation de l'Institut d'hygiène et d'épidémiologie. Les moyens mis à sa disposition sont insuffisants. Même s'il en était autrement, dans le cadre actuel, la manière d'organiser les contrôles est inadéquate. Seuls sont effectués des contrôles de routine. Il n'y a pas de mesure des effluents liquides, ni pour ce qui est des effluents liquides, ni pour ce qui est des concentrations, ni pour ce qui est des quantités de matières toxiques rejetées. Si on se limite à des contrôles de routine, avec préavis à l'égard des industriels qui rejettent tous ces polluants dans les rivières, il ne doit pas être difficile de contourner les règlements lorsqu'ils existent et, à fortiori, lorsqu'ils n'existent pas.

De plus un certain nombre de paramètres très importants en matière de pollution ne font même pas l'objet de mesures, ce qui est assez incompréhensible. Je pense, par exemple, à toute une série de produits organo-chlorés. En ce qui concerne le mercure, polluant reconnu universellement comme un des plus dangereux, les mesures sont très ponctuelles et très épisodiques.

Enfin, madame le secrétaire d'Etat, vous avez pris au nom de la Belgique des engagements internationaux. A la conférence internationale pour la protection de la mer du Nord à Londres, en novembre 1987, vous vous êtes associée aux autres nations pour prendre l'engagement commun de réduire de 50 p.c. la charge totale des substances toxiques persistantes et bioaccumulables véhiculées par les rivières à la mer entre 1985 et 1995.

Or, les rivières et tout le bassin de la Meuse en particulier débouchent finalement dans la mer du Nord. En conséquence, prendre des positions politiques visant à assainir la situation de la mer du Nord, sans en tirer les conséquences pour ce qui est de la politique à mener à l'égard des rivières, me paraît être une contradiction manifeste.

Quelles sont les mesures, actuellement prises ou à prendre par le nouveau gouvernement, pour respecter les engagements souscrits par la Belgique de programmer une réduction de la charge totale des substances toxiques persistantes et bioaccumulables qui se jettent dans la mer via les rivières et les fleuves, et en particulier par la Meuse?

Deuxième question : quelles réponses le gouvernement apporte-t-il aux revendications des sociétés de distribution d'eau en matière de qualité des eaux, en particulier en ce qui concerne la Meuse?

Je tiens à préciser ici que ces revendications sont, de l'avis général, considérées comme raisonnables. Il ne s'agit pas du tout d'empêcher le fonctionnement des industries mais d'exiger d'elles qu'elles adoptent les technologies les plus performantes et les plus modernes en matière d'épuration des eaux et, par conséquent, que les investissements indispensables soient fait pour aboutir rapidement à un résultat.

Troisième question : est-il envisagé d'améliorer la surveillance de la qualité des eaux du bassin mosan, et par quels moyens nouveaux? (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Diegenant.

De heer Diegenant. — Mijnheer de Voorzitter, ik ben een van die vijf miljoen verbruikers van drinkwater waarover collega Lannoye het daarnet had, die via het Maaswater bevoorraad worden. Ik ben ook één van degenen die de bekommerning hebben onderschreven zoals die door de Brusselse Intercommunale Watermaatschappij — BIWM — onlangs werd geformuleerd en waar de interpellant ook naar heeft verwezen. De zorg voor de kwaliteit van het drinkwater is een primaire zorg voor elke inwoner en van elke overheid. De kwaliteit van het drinkwater is uiteraard een nationale aangelegenheid, maar het is ook een element van internationaal beleid. Wij beïnvloeden de zwaartekracht nog niet in die mate dat wij de stromingen in de rivieren kunnen wijzigen.

Wij voeren sedert jaren onderhandelingen met Nederland dat ons vraagt een bepaald volume drinkwater van een bepaalde kwaliteit te leveren. Ook deze negotiatie weegt op de problematiek die door de heer Lannoye werd behandeld.

De kwaliteit van het Maaswater wordt niet alleen beïnvloed door de activiteiten langs de Maas zelf, maar ook door de activiteiten aan de boorden van de bijrivieren van de Maas. Een belangrijke bijrivier is de Samber die door Charleroi en Namur loopt. Om de kwaliteit van het Maaswater te verbeteren moeten wij een globaal beleid, ook genoemd een bekkenbeleid, voeren, niet alleen omwille van natuurlijke redenen, maar ook omwille van nationale redenen. Wij moeten tevens een oplossing vinden voor de bestuursproblematiek waarmede wij in ons land worden geconfronteerd. Internationale normen kunnen immers door de nationale overheid worden overgenomen, maar de nationale overheid kan niet instaan voor de naleving van die normen in de Gewesten. Indien wij ons op internationaal vlak niet willen isoleren en wij ons niet buiten de rationaliteit willen plaatsen, dan moeten wij binnen onze staatsstructuur voor dit probleem een oplossing vinden. Ons streven naar een harmonische Europese en internationale samenleving kan hier in werkelijkheid worden omgezet. Het moment is aangebroken voor de regering om voor deze problematiek een oplossing te vinden die het enerzijds, mogelijk maakt de autonomie en het initiatiefrecht van onze regio's te handhaven en anderzijds, ervoor te zorgen dat ons land in harmonie kan samenleven met de andere landen van de wereld en diegene die ons omringen in het bijzonder.

Naast het bekkenbeleid verdient ook het beleid op basis van immissienormen onze aandacht. Men kan vanzelfsprekend emissienormen opleggen voor de produkten die in het water mogen worden geloosd, maar het is even belangrijk de kwaliteit van het water als dusdanig te waarborgen. Er moet een permanente wisselwerking zijn tussen beide normen, maar de kwaliteit van het water moet altijd de basisnorm blijven. De mate waarin de kwaliteit van het water wordt beïnvloed door emissienormen wordt bepaald door de immissienormen. Graag vernam ik de plannen van de staatssecretaris ter zake.

Ik heb een concrete vraag over de BIWM, rechtstreeks verbonden met de Maas via de captatieplaats Tailfer. Dit kunstwerk heeft ongeveer 5 miljard gekost aan investeringen en wordt op het ogenblik voor 30 pct. van zijn vermogen gebruikt.

Mijn vraag is te situeren binnen het raam van het regeerakkoord. Blijft het een kunstwerk beheerd door de nationale

overheid of zal het ressorteren onder het Gewest waar het zich bevindt?

Ik ben begonnen met erop te wijzen dat de kwaliteit van het water een nationale aangelegenheid is met vele internationale consequenties. De kwaliteit van het Maaswater wordt beïnvloed door de kwaliteit van de Sambre, maar ook door de gevolgen van de emissie vanuit Chooz in Frankrijk, waar een belangrijke kerncentrale op het punt staat een grote activiteit te ontwikkelen. Dit geldt voor de temperatuur van het Maaswater en ook voor de eventuele radioactiviteit ervan, want Chooz ligt op slechts 25 kilometer van Tailfer.

Bestaat er een permanent overleg met de verantwoordelijken van Chooz om samen de radioactiviteit van het koelwater van deze kerncentrale te controleren? Alleen al omwille van het wederzijds vertrouwen, is het belangrijk daar permanent toezicht op te houden.

Ik eindig waar ik gebonnen ben, met een verwijzing naar Nederland. Als België, met de vernieuwde staatsstructuur, kan garanderen dat de kwaliteit en het volume van het Maaswater voldoen aan de Nederlandse eisen, krijgen we dan geen uitzicht op een afronding van het overleg dat reeds zo lang loopt?

Collega Lannoye heeft gesproken over de slechte kwaliteit van het zeewater, maar eerst is er nog een opdracht te vervullen jegens onze bureaus, die ook voor Europa belangrijk is. De Nederlanders zijn echter onderhandelars en knopen er industriële mogelijkheden voor Vlaanderen aan vast. Bieden deze onderhandelingen met Nederland in het kader van de waterverdragakoorden een uitzicht op voorzetting, eventueel op afronding? (Applaus.)

M. le Président. — La parole est à Mme Smet, secrétaire d'Etat.

Mme Smet, secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale, adjoint au Premier ministre. — Pour utiles et indispensables qu'ils soient, les avertissements des différents groupes de pression sur la nécessité de poursuivre et de coordonner une politique d'épuration de la Meuse ne doivent pas, monsieur Lannoye, nous faire oublier que la Meuse est restée un des grands fleuves d'Europe occidentale le moins pollué. Ceci dans le sens qu'il est particulièrement apprécié pour la production d'eau potable et ne pose actuellement aucun problème à ce titre, c'est-à-dire au droit des pompages; pas de problème majeur du point de vue potabilité.

Les rapports CIBE et RIWA sont explicites à ce propos, même si l'on y rappelle la nécessité d'une attention plus soutenue pour les paramètres phosphates et huiles.

Par contre, je suis tout à fait d'accord sur votre remarque pour reconnaître l'importance de l'écosystème Meuse, comme tout écosystème, et ne consentir aucun compromis minimaliste à cet égard, par exemple du point de vue vie et faune aquatique, et ce d'autant plus que d'autres utilisations doivent être envisagées pour l'avenir.

Je suis également d'accord avec M. Lannoye pour reconnaître que la qualité globale de l'eau de la Meuse n'a guère changé ces dernières années, mais il est important de noter quand même l'amélioration spectaculaire pour trois éléments très toxiques: le cadmium, le mercure et le cyanure.

Les poissons contaminés par le mercure — d'après les mesures Greenpeace de 1987 — sont loin de constituer un grand danger; par ailleurs il a été démontré que, même en l'absence de toute industrie — une étude a été effectuée sur l'Ourthe par une université belge en 1979 —, certains poissons peuvent dépasser nettement la norme de l'Organisation mondiale de la santé, uniquement pour des raisons de géologie locale.

En dehors de ces trois paramètres, l'origine de la non-évolution globale est claire:

a) Absence de stations d'épuration pour les grandes villes mosanes.

b) Peu d'usines appliquent effectivement les normes sectorielles et ce pour des raisons diverses.

J'ai chargé mes services d'une enquête, mais je ne suis pas en mesure d'exercer le contrôle. Il s'agit d'une compétence régionale.

c) De nombreuses entreprises ne disposent même pas d'un permis de décharge. A titre de comparaison, on trouve les moyens nécessaires pour délivrer en Belgique 4 millions de permis de conduire, mais pas de moyens pour contrôler quelques milliers de décharges.

La présence de nombreuses substances des listes noire et grise dans les effluents de la Meuse est l'apanage de toute région industrialisée. Cependant, tout déversement de matières toxiques devra être supprimé, et ceci sur la base de l'adaptation du système de production, comme je l'ai défendu, il y a quelques jours, à la conférence ministérielle de Francfort.

Les normes sectorielles belges actuelles s'inspirent largement des BATNEC — *Best available technology not entailing excessive cost* — et peuvent être considérées en général comme suffisamment sévères; il existe peu d'équivalents en Europe. En fait, le problème est celui de leur contrôle par les Régions, contrôle qui, à l'heure actuelle, est tout à fait inexistant et retarde l'application de ces normes. Rappelons de plus que, si nécessaire, des normes plus sévères peuvent être formulées par les Régions pour tenir compte de conditions particulières, comme l'accumulation de décharges sur un court tronçon de rivière.

Quelles sont les mesures concrètes envisagées? A l'évidence, une application stricte des normes sectorielles, à commencer par la vingtaine de grosses industries identifiées dans les enquêtes récentes, devrait permettre de respecter la majorité des engagements.

Cette application doit comprendre les étapes difficiles. Il faut prévoir:

— Un soutien inconditionnel aux nouvelles initiatives CEE, telles que l'accélération récente donnée à dix-sept substances prioritaires, sur la base de critères revus de toxicité, de production et de présence dans l'environnement d'un certain nombre de substances toxiques.

— Des enquêtes visant certaines sources industrielles diffuses — visite sur place pour vérification de fuites et des conditions de stockage, etc. — à l'instar de ce qui a été fait dans la région parisienne: collaboration entre le ministère de l'Industrie, celui de l'environnement et la Société générale des eaux.

— Un meilleur contrôle des sources diffuses agricoles: inventaire par saison des pesticides les plus utilisés, code de bonne pratique, etc.

— Une sensibilisation de l'ensemble des partenaires concernés via une gestion internationale de la Meuse.

Les sociétés de distribution d'eau partagent une préoccupation pour laquelle j'ai décidé, en ma qualité de secrétaire d'Etat, de prendre une initiative très concrète: une approche de la politique de protection des eaux de surface par bassin. Dans cette optique, je suis parvenue récemment, à Francfort, pour la première fois et après de longs pourparlers, à obtenir qu'aussi bien la France que les Pays-Bas donnent leur accord en vue d'une politique internationale commune à l'égard des cours d'eaux transfrontaliers.

Concernant les moyens envisagés pour l'amélioration de la surveillance, je signale que des pourparlers sont déjà en cours entre les Régions et le pouvoir central, visant à une complémentarité et à une efficacité maximales.

Ik antwoord nu op de concrete vragen van de heer Diegenant.

Bij het overleg met Nederland, is één van de hinderpalen altijd geweest de vraag of al dan niet voldoende drinkwater, vooral gedurende de zomer, kan worden gehaald uit de Maas.

De onderhandelingen met Nederland werden ingevolge onder andere communautaire problemen in België onderbroken. Naar aanleiding van een overleg dat plaats heeft gehad tussen de top van de Nederlandse regering en die van de Belgische regering — ik heb eraan deelgenomen als verantwoordelijke voor het leefmilieu — werd overeengekomen de onderhandelingen

opnieuw te starten. Tengevolge hiervan zal de problematiek van het leefmilieu aan bod komen.

Ik heb mijn drie regionale confraters een brief gestuurd en een voorstel gedaan om gezamenlijk, nationaal en regionaal, beleidsdocumenten op te stellen omtrent het waterbeleid in België. Ik ben van oordeel dat enkel een gezamenlijke actie, waarbij ieder een deel van de verantwoordelijkheid draagt, effectief kan leiden tot het oplossen van een aantal problemen. Ik hoop dat zij daar positief op zullen reageren.

Naast de emissienormen werd zeer recent door mezelf een algemene kwaliteitsnorm voor alle oppervlaktewateren uitgewerkt. Op het Europese vlak hebben wij op de Conferentie van Frankfurt de mogelijkheid besproken om deze methodiek ook op het Europese vlak over te nemen.

Tailfer behoort integraal tot de verantwoordelijkheid van het Waalse Gewest.

In verband met de stijging van de temperatuur van het Maaswater en de eventuele lozing van radioactief koelwater door de kerncentrale van Chooz, is er een informatieuitwisseling geweest tussen België en Frankrijk via de Dienst voor de bescherming van de bevolking tegen ioniserende stralen. Wij krijgen dus informatie over deze problematiek.

M. le Président. — La parole est à M. Lannoye.

M. Lannoye. — Monsieur le Président, j'avais déjà lu dans la presse que Mme le secrétaire d'Etat envisage de mieux organiser la concertation internationale pour une gestion par bassin et je m'en réjouis. La gestion du bassin de la Meuse par tous les pays riverains me paraît une bonne solution.

Toutefois, la première chose à réaliser est une meilleure concertation entre les Régions et l'Etat national. Or, je ne suis pas convaincu que l'on s'oriente vers une amélioration en la matière. En effet, l'Etat belge est en voie de réforme, mais je ne perçois pas clairement un progrès dans le domaine de l'environnement. Nous aurons probablement l'occasion d'en discuter dans quelques semaines, au moment des débats sur la répartition des compétences.

Par ailleurs, je m'étonne que vous constatiez une amélioration de la qualité des eaux de la Meuse. Vous citez le cas de quelques polluants, comme le cadmium et le mercure.

J'estime que la diminution de rejets enregistrée pour différents polluants résulte de la fermeture de certaines entreprises et absolument pas d'un réel effort d'amélioration de la situation. C'est donc la conséquence d'un mal — une perte d'activité industrielle — et non le résultat d'une politique volontariste en matière de maîtrise des rejets.

De plus, affirmer qu'un polluant se situant sous le niveau des normes ou qui l'atteint tout juste, n'est pas dangereux, me paraît une attitude légère. En effet, il faut considérer l'écosystème dans son ensemble et tenir compte des interactions possibles entre divers polluants. La présence simultanée de multiples polluants, dont certains ne sont d'ailleurs pas mesurés, doit être envisagée. Je ne suis pas sûr que l'on connaisse bien les effets combinés de tous les polluants qui agissent parfois en synergie. Il faut s'efforcer de diminuer considérablement les rejets afin de descendre vers le minimum.

C'est d'ailleurs ce que réclament, à juste titre, les sociétés de distribution d'eau.

Enfin, je constate que vous n'avez pas répondu à ma question relative aux normes sectorielles. J'ai signalé que certaines d'entre elles avaient évolué dans le mauvais sens, notamment dans le cas des tanneries, des mégisseries et des pelleteries. Il s'agit là d'un exemple concret, où les normes fixées par l'arrêté royal de février dernier apparaissent moins restrictives qu'avant.

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Smet.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de Eerste minister. — Mijnheer de Voorzitter, het probleem is niet dat de normen niet streng genoeg zijn, hoewel elke norm altijd nog strenger kan

zijn. Het essentiële probleem is dat zij niet worden toegepast. Dit zal maar kunnen gebeuren wanneer er controle is. Ik raad de interpellant dan ook aan de verantwoordelijke voor het Waalse Gewest hierover aan te spreken. Het is immers zinloos strengere normen uit te vaardigen als de huidige nog altijd niet worden toegepast.

De interpellant heeft volkomen gelijk dat er een interactie is van de verscheidene stoffen. Er kan dus een accumulatie zijn in het ontvangende water.

Wat ik op nationaal vlak kan doen, heb ik gedaan: ik heb bepaald aan welke kwaliteit het water moet beantwoorden, onafgezien van het aantal emissies. Ik heb bij koninklijk besluit de basiskwaliteitsnormen vastgelegd, en dit voor het eerst in ons land, dat trouwens een van de weinige Europese landen is waar zulks al is gebeurd.

Emissie en basiskwaliteitsnormen moeten samen worden opgemaakt.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

M. le Président. — Aucune observation n'ayant été formulée quant à la prise en considération des propositions de loi dont il a été question au début de la séance, puis-je considérer qu'elles sont renvoyées aux diverses commissions compétentes?

Er werden geen opmerkingen gemaakt betreffende de inoverwegingneming van de voorstellen van wet waarvan sprake bij het begin van onze vergadering. Ik veronderstel dus dat de Senaat het eens is met de voorstellen van het bureau (*Instemming*.)

Ces propositions de loi sont donc prises en considération et renvoyées aux commissions indiquées.

Dan zijn de voorstellen van wet in overweging genomen en naar de aangeduide commissies verwezen.

La liste de ces propositions de loi, avec indication des commissions auxquelles elles sont renvoyées, paraîtra en annexe aux *Annales parlementaires* de la présente séance.

De lijst van die voorstellen van wet, met opgave van de commissies waarnaar ze zijn verwezen, zal als bijlage bij de *Parlementaire Handelingen* van heden verschijnen.

VOORSTELLEN VAN WET — PROPOSITIONS DE LOI

Indiening — Dépôt

De Voorzitter. — De volgende voorstellen van wet werden ingediend:

1° Door de heer De Bondt, tot overdracht van bepaalde personeelsleden van het Wegenfonds naar de diensten van de Gewestsexecutieven en naar het ministerie van het Brusselse Gewest;

Les propositions de loi ci-après ont été déposées:

1° Par M. De Bondt, portant transfert de certains membres du personnel du Fonds des routes aux services des Exécutifs régionaux et au ministère de la Région bruxelloise;

2° Door de heer Blanpain, ter bescherming van de privacy van de werknemers op het stuk van de gezondheid.

2° Par M. Blanpain protégeant, au niveau de la santé, la vie privée des travailleurs.

Deze voorstellen van wet zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Ces propositions de loi seront traduites, imprimées et distribuées.

Er zal later over hun inoverwegingneming worden beslist.
Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

INTERPELLATIE — INTERPELLATION

Verzoek — Demande

De Voorzitter. — De heer Dillen wenst de Eerste minister te interpellieren over «de wijze en de omstandigheden waarop de Eerste minister gereageerd heeft op een zinsnede uit Guldensporntoespraken van Vice-Eerste minister Schiltz en de redenen waarom hij de Vice-Eerste minister ertoe gedwongen heeft zijn woorden in te trekken en wat het alternatief zou geweest zijn indien de Vice-Eerste minister daartoe niet bereid zou zijn geweest».

M. Dillen désire interpellier le Premier ministre sur «la manière et les circonstances de la réaction du Premier ministre à une phrase d'une allocution prononcée le 11 juillet par le Vice-Premier ministre Schiltz, les raisons pour lesquelles il a forcé ce dernier à retirer ses paroles et quelle aurait été l'alternative si celui-ci n'y avait pas été disposé».

De datum van deze interpellatie zal later worden bepaald.

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

De Senaat vergadert opnieuw woensdag, 20 juli 1988, te 15 uur.

Le Sénat se réunira le mercredi 20 juillet 1988, à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten te 18 h 30 m.)

(La séance est levée à 18 h 30 m.)

ANNEXE — BIJLAGE

Prise en considération — Inoverwegingneming

Liste des propositions de loi prises en considération:

Lijst van de in overweging genomen voorstellen van wet:

1. Proposition de loi relative aux archives (de M. Cerexhe);
1. Voorstel van archiefwet (van de heer Cerexhe);
— Renvoi à la commission de l'Enseignement et de la Science.
Verwezen naar de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap;
2. Proposition de loi tendant à rouvrir les délais d'introduction des demandes d'octroi du statut de résistant armé (de M. Flagothier et consorts);
2. Voorstel van wet strekkende om een nieuwe termijn te doen ingaan voor het aanvragen van het statuut van lid van de gewapende weerstand (van de heer Flagothier c.s.);
— Renvoi à la commission de la Défense.
Verwezen naar de commissie voor de Defensie.
3. Proposition de loi modifiant la loi du 24 février 1978 relative au contrat de travail du sportif rémunéré (de M. Blanpain);
3. Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 24 februari 1978 betreffende de arbeidsovereenkomst voor betaalde sportbeoefenaars (van de heer Blanpain);
— Renvoi à la commission des Affaires sociales.
Verwezen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden.
4. Proposition de loi modifiant la loi du 3 octobre 1983 portant création d'un «Fonds de survie pour le tiers monde» en vue d'assurer l'exécution des résolutions du Sénat et de la Chambre des représentants sur le manifeste-appel des prix Nobel contre l'extermination par la faim et sur la contribution que la Belgique doit apporter à cette action (de Mme Aelvoet et consorts).
4. Voorstel van wet tot wijziging van de wet van 3 oktober 1983 houdende oprichting van een «Overlevingsfonds derde wereld» ter uitvoering van de resoluties van de Senaat en van de Kamer van volksvertegenwoordigers over het manifest van de Nobelprijswinnaars tegen uitroeiing door hongersnood en over de bijdrage die België aan die actie moet leveren (van mevrouw Aelvoet, c.s.).
— Renvoi à la commission des Relations extérieures.
Verwezen naar de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen.